

Türkiye Cümhuriyetile İngiltere, Fransa, İsveç ve Romanya Hükûmetleri arasında imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedelerinin tasdiki hakkında 1/690 numaralı kanun lâyhaları ve Hariciye ve İktisat Encümenleri macbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Şube 1

Sayı 6/1640

18 - V - 1930

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Muhtelif tarihlerde Türkiye Cümhuriyeti ile İngiltere, Fransa, İsveç ve Romanya hükûmetleri arasında imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain mukavelenamelerinin tasdiki hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 18/5/1930 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibe mazbatasile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe mazbatası

Cümhuriyet Hükûmeti ile Büyük Britanya Hükûmetinin salâhiyettar murahhasları arasında asılları Türkçe ve İngilizce olarak tanzim ve Ankarada 1 mart 1930 tarihinde imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedenamesi, merbut kanun lâyihası ile, Büyük Meclisin tetkik ve tasdikına arz ediliyor.

Muahede, ikamet ve ticaret ahkâmını şamil, beynelmilel kabul edilmiş son muahedelere mümasildir.

Muahedenin ikamet ahkâmı müteakiben millî muameleyi temin etmekte ve fakat bundan istisnası lâzım gelen ve mahallî tebaaya hasır ve tahsis edilebilecek olan sanayi ve mesalikle ecanibin memlekete duhulü ve seyyahat ve ikameti ve emvali gayri menkuleye tasarrufu gibi ahvalde ve şirketlerinin faaliyeti için müsaade istihsal etmek, tescil ettirmek ve harcını vermek ve kefalet akçası yatırmak ve şirketleri Türk tabiiyetini ihraz etmeden muamelelerini Türkiyede temerküz ettirmek hususlarında tabi tutulabilecekleri takyidatı iki taraf memleketlerinin kanun ve nizam ve talimatlarına rapteylemektedir.

Muahedenin ticaret kısmı en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesini temin etmektedir.

İngilterede gümrüğe tabi mahdut eşya arasında üzümlerimizle meyan balı, incirlerimiz ve tütünlerimiz resim vermekte ve bundan başka ihracat eşyamız İngiltereye bilâ resim dahil olmaktadır.

İncirler ile tütünlerin ve meyan balının tabi olduğu resimler her memleket ithalâtına aynı

nisbette meyzu olduğu için pek tabii görülmüşse de üzümlerimizden beher 112 kilosu için alman yedi şilin için resme karşı Korent üzümlerinden yalnız iki şilin alınmakta olması ihracatımızı izrar ettiği anlaşılmış olduğundan (mıntakavî tesmiyelere binaen aynı maddelere farklı resim tarholunmıyacağı) muahedenin cüzü mütemmimi olan protokola derecettirilmişdir.

Muahedenin seyrisefain kısmı millî muameleyi mütekabilen temin etmekte ve millî sancağa hasrolunan kabotaj, sayıt ve sair hidematı tafsilten istisna eylemekte ve bu hususta mahallî kanunları hâkim kılmaktadır.

Muahedenin konsolosluğa ait ahkâmı ise en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesini mütekabiliyet şartına rapteder şekilde yazılmıştır.

Hututu unumiyesi yukarda arzolunan muahedenin bazı hususiyetleri de vardır ki şunlardır :

A - Muahede Lozan ikamet mukavelesini tarafeyn hakkında feshetmiştir. Bunun neticesi, mez-kûr muahedede tanılan eşhasa ait hakkı müktesep meselesi ortadan kalkmış ve bunun için memleket kanunlarının himayesinden başka teminat aranmamıştır.

B - Bu muahede Lozan ikamet mukavelesine merbut mektubu da tadil etmiş ve (9-10) numaralı merbut mektuplarda İngiliz mekteplerile hastanelerine memleketin kanun ve nizam ve talimatları dahilinde en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi tanımıştır. Bununla: evvelâ, Lozan mektubunun mektepler hakkında (onların tedrisatındaki hususiyeti nazarı itibare alan) kısmı ortadan kalkmış; saniyen, Lozan mektubunun inkizası tarihi tesbit olunmuş; salisen, inkizadan sonra serbestii hareket temin edilmiş; rabian, kiliseler hakkında bir şey söylenmemiştir.

C - Bu muahede kabotaj kanununun kabotaj meyannı ithal ve Türklere tahsis ettiği sair bilcümle hidematı da kabul etmiş ve Türk kara suları meyannı, kabotaj kanununun ifadesi veçhile, Marmara denizini de sokmuştur.

D - Türk sahillerinde Türk postası taşıyan Türk gemilerine fener rüsumundan yapmakta olduğumuz ve şimdiye kadar mucibi niza ve ihtilâf olan tenzilât muahedeye merbut bir mektupla ilk defa olarak tanınmıştır.

E - Siğâh ihracatında İngilterenin Türkiyeye karşı farklı muamele ihdas etmiyeceği bir mektupla temin olunmuştur.

F : İngiliz mandası altında olan memleketler listesine mandasını kabul edemediğimiz (Filistin, İrak ve Hicaz) ithal ettirilmemiştir.

G : Bazı İngiliz müstemlekâtında ve dominyonlarında türklere karşı ikamet ve emlâke tasarruf sahalarında tahdidat yapılmakta olduğundan böyle farklı muameleleri terviç eden dominyonlar kanunlarının ilgası için İngiltere Hükümetinin teşebbüsü taahhüt ettirilmiş ve bundan bir netice çıkmazsa aynı maddeler hakkında Türkiyenin mütekabiliyet şartını derpiş eden bir kanun çıkarmak mecburiyetinde kalabileceği Heyeti Murahhasamız tarafından beyan olunmuş ve bu beyanat imzalı son celse zabıtnamesine derecedilmiştir.

H : Ticaret nûmuneleri ve seyyar memurları hakkında evvelece İngiltere ile aktedilip elyevm mer'i bulunan mukavelede mevcut bir noksan da bu muahedede ikmal olunmuş ve protokola bu mevzuda ilerde vazedilecek türk kanunları ahkâmının cari olacağı derecedilmiştir.

İ : Muahedenin tefsirinden mütevellit bir ihtilâf zuhurunda tarafeyn arasında bir tahkimname kararlaştırılarak hakeme gidileceği, fakat Devletin hakimiyetine ve salâhiyeti münhasırasına ait mesailin hakeme tevdi edilemiyeceği tasrih olunmuştur.

Hükümetimiz, iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını temin edecek ve binnetice mevcut dostluk rabitalarını kuvvetlendirecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarınıza arz etmekle mübahidir.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye Encümeni
Karar No. 16
Esas No. 1/690

20 - V - 1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile İngiltere, Fransa, İsveç ve Romanya Hükûmetleri arasında muhtelif tarihlerde imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain mukavelenamelerinin tasdikı hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan kanun lâyihası ve merbutatı Encümenimizce tetkik ve müzakere edildi.

Üçer maddeden ibaret olup, umumî hükümleri itibarile diğer Devletlerle aktedilen emsalleri ve uygun ve en ziyade mazharı müsaade millet muamelesine göre tanzim edilmiş olan işbu mukavelelerle kanun lâyihaları Encümenimizce de muvafık görülerek aynen kabul edilmiş olduğundan İktisat Encümenine tevdi buyrulmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılınmıştır.

Ha. En. Rs.	M. M.	Kâ.	Âza	Âza
Erzincan	Siirt	Edirne	M. Celâl	M. Nuri
Saffet Ziya	Mahmut	Zeki Mesut		

İktisat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat Encümeni
Karar No: 20
Esas No: 1/690

26 - V - 1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya Hükûmeti arasında ve Ankarada 1930 senesi martının birinde aktedilen ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdikine dair olan kanun lâyihası ve merbutatı ve Hariciye Encümeninin mazbatası Heyeti Murahhasamız Reisi ve Diyarbekir Meb'usu Zekâi Beyin huzurile müzakere ve tetkik edildi.

Bu mukavele hem ikamet ve hem de ticarete ait hükümleri ihtiva etmektedir.

Lozan ticaret mukavelesi geçen sene ağustosunda hitam bulmuş olduğu halde ikamete dair olanın henüz bir seneyi müteceviz bir zaman daha meriyeti bakidir. Lozanda aktedilen ikamet mukavelesi, Lozandan evvel ecebilerin memleketimizde ikamet noktai nazarından haiz oldukları ve kapitülasyon namı altında kaydedilen imtiyazların lâğvı dolayisile diğer devletlerle müsavi bir vaziyette olarak yapılmış ise de memleketimizde yapılabilecek mecburî istikrazlar ve servet üzerinden istisnaî olarak alınabilecek kısımlar hususunda ecebilerin müstesna tutulacaklarına dair hükümleri bulunduğundan onların da bir an evvel kaldırılması ve hakimiyetimizin bilâkaydüşart vatandaşlar ve ecebiler hakkında seyyan bulunduğu beyneddüvel senetlerle müeyyet olduğunun görülmesi elbette artık maziyi büsbütün unutulmuş bir hale koymağı ifade ettiğinden pek ziyade arzu olunur bir keyfiyet idi. İşte bu yeni mukavelenin ikamete dair ahkâmında bu hususlar nazarı itibare alınarak vatandaşlarımızla ecebiler hakkında aynı muameleyi yapabilmek esası vazedilmiştir.

Diğer taraftan Lozan muahedesi tebaaya hasredilen san'atlar hususunda ecebiler lehine hakkı müktesebi tanır suretinde bir fıkrayı muhtevi olduğu halde bu defa bu dahi mukaveleden hariç bırakılmıştır.

İngilterede gümrük resmine tabi mevadın 8 - 10 maddeden ibaret olduğu ve ticaret muahedelerine liste raptetmek usulü cari bulunmadığı eihetle muahedede hem ticaret ve hem seyrisefain kısım-

ları için en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi esasının kabul edildiği görülmekte ve kabotajla vatandaşlara hasredilmiş olan diğer meşâğilin Türklere ait bulunduğu ayrıca tasrih olunmakta ve kara sularında cereyan eden tahlisiye gibi hizmetlerin yalnız türklere aidiyetinin beyanı sırasında Marmara denizinin de Türkiye kara sularından addolunduğu tasrih kılınmaktadır.

Şu suretle tam müsavât esasına müsteniden yapılmış olan Türkiye ile Britanya Hükûmeti arasındaki ticaret ve seyrisefain muahedesile ona müteallik lâyihamın aynen kabulünü encümenimiz kararlaştırmıştır.

Berayı tasvip Heyeti Celileye arz olunmak üzere Yüksek Reislîğe takdim kılınmıştır.

İk. E. Rs.	M. M.	Kâ.	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Bordur	Mardin	Zonguldak	Afyon	İstanbul	Manisa	Çorum	Denizli
Mustafa Şeref	Ali Rıza	Hüsni Rıza	İzzet	Hüseyin	Yaşar	Ziya	E. Aslan
Âza	Âza	Âza	Âza	Âza			
Mardin			İzmir	Yozgat			
Nuri	İsmail	M. Rahmi	Hüseyin	Tahsin			

Esbabı mucibe mazbatası

Cümhuriyet Hükûmeti ile Fransa Hükûmeti salâhiyettar murahhasları arasında asılları fransızca olarak 29 ağustos 1929 tarihinde imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi, merbut kanun lâyihasile, Büyük Meclisin tetkik ve tasdikına arz ediliyor.

Mukavelename, ticaret ve seyrisefain ahkâmını şamil ve beynelmilel kabul edilmiş son muahedelere mümasildir.

Mukavelenamenin ticaret kısmı en ziyade müsaadeye mazhar millet esasına müstenittir.

Bu mukavele bize evvelce: Fransız asgarî tarifesini bilâkaydüşart, her madde için temin etmiştir.

Saniyen : İşbu asgarî tarifinin de dünyada bazı mühim ihracat maddelerimiz için tenzilât temin eylemiştir.

Üzümlerimiz için Korent üzümlerine tatbik edilen tenzilâtın istihsal edilmiş bulunması bu kabil-dendir.

Salisen : Bu mukavele pamuk, tiftik, deri ve saire gibi bir çok mühim ihracat maddelerimiz için muafiyeti rüsumiye temin etmiş ve bu muafiyeti konsolide eylemiştir.

Rabian : Bu mukavele, Türkiyeden İstanbul tarikle Fransaya giden eşyadan Fransız gümrüklerinde alınmakta olan gümrük rüsumu haricindeki antrepo rüsumunu ortadan kaldırmıştır.

Ticareti hariciyemizde rakip memleketler ihracatı muvacesinde kendi ihracatımız aleyhine şimdiye kadar mevcut olan bu farklı muameleye bu suretle nihayet verdirilmiştir.

Buna mukabil, yeni tarifemizden memleketimizde istihsal edilmeyen ve lüks kabilinden addedilmeyecek olan zarurî bazı eşyaya ait tenzilât kabul edilmiş ve maamafi bu tenzilât konsolide edilmiyerek yalnız yüzde muayyen bir miktar tenzilât gösterilmek suretile tarifinin aslı üzerinde atıyen tezyit veya tenkis gibi tadilat icrası imkânı mahfuz tutulmuştur.

Bu sistem yeni aktettiğimiz bütün muahedelerde takip olunmaktadır.

Mukavelenamenin Seyrisefain kısmı millî muameleyi müteakiben temin etmekte ve millî sancağa hasrolunan kabotaj ve sayıt ve sair hidematı tafsilen istisna eylemekte ve bu hususta mahallî kanunları hâkim kılmaktadır.

Hükûmetiniz, iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını temin edecek ve binnetice mevcut dostluk rabtalarını kuvvetlendirecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarınıza arz etmekle mübahidir.

İktisat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat Encümeni
Karar No. 21
Esas No. 1/690

26 - V - 1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Fransa Hükûmeti arasında ve Ankarada 1929 ağustosunun yirmi dokuzunda aktedilen ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdikına dair olan kanun lâyihası ile esbabı mucibesi ve merbutatı ve Hariciye Encümeninin mazbatası Heyeti murahhasamız Reisi Diyarbekir Meb'usu Zekâi Beyin huzur ile tetkik ve müzakere edildi.

Mukavelename 27 maddeden ibarettir. Bu mukavelenamede her iki tarafın muvaredat ve ihracatına karşılıklı olarak en ziyade mazharı müsaade millet muamelesine tabi tutulmasının prensip olarak vazolunduğu ve her iki tarafı en ziyade alâkadar eden eşyaların da listelere raptolunduğu görülür. Bizim Fransaya olan ithalâtımız (A) listetesine dercedilmiş ve Fransanın asgarî tarifesi bu listede munderiç ihracat eşyamız hakkında konsolide edilmiştir.

Bundan başka Fransanın pek istisnâî olarak asgarî tarifesinden yaptığı tenzilâtta da bizim (A) listemize dahil olan eşyalar hakkında tatbik edilmek üzere en ziyade mazharı müsaade millet muamelesinin cereyanının ayrıca tasrih edilmiş olduğu nazarı dikkati celbetmektedir.

İhracat emteasının mühim ve esaslılarından ikincisini teşkil eden üzüm ile halı hakkında asgarî tarifeden dahi mühim surette tenzilât yaptırılmıştır. Bu mühim tenzilâtle ötedenberi Fransada tatbik edilegelmekte bulunan ve İstanbul vasıtası ile Fransaya giden Anadolu eşyalarının istisnâî bir resme tabi tutulmalarından ibaret olan usulün bu mukavelename ile ortadan kaldırılması keyfiyeti bilhassa Encümenimizce zikre şayan görülmüştür. *

Bu takdirde nefaset noktai nazarımdan dun olmasına rağmen resmin azlığından dolayı üzüm-lerimize aynı fiyatta satılmakta ve binaenaleyh satış rekabetinde himayeli bir mevkie bulunmak-olan Korent üzümlerile üzümlerimizin mukavelenin mevkiî meriyete vaz'ından sonra müsavi şerait altında ve muvaffakiyetle rekabet edebileceğinin muhakkak bulunduğu ve her helde evvelki hale nisbetle daha geniş bir satış pazarının kendisine temin edilmiş olduğu kanaatindeyiz.

İstanbul limanı marifetile gönderilen Anadolu emtaamız Fransada gümrük resminden gayri istisnâî bir resme daha tabi tutulmak itibarile şimdiye kadar diğer memleketlerin mümasil eşyalarına nisbetle daha başka bir muameleye maruz bırakılmakta idi. Bu istisnâî resmin kaldırılmış olması memleketimiz mahsulâtının diğer memleket mahsullerile müsavi muameleye tabi tutulmalarını temin etmiş olacaktır.

Fransızların mahsulleri (B) listesine dercedilerek bunlar hakkında da aşağıdaki şartlar içerisinde tenzilât yapılmıştır.

Tarifemizin henüz yeni yapılmış ve binaenaleyh hiçbir tecrübe devri geçirilmemiş olması itibarile beynelmilel teahhütlerle tecrübe netayicine göre tarifemizi ıslah etmek imkânının selbedilmemesi ve bağlanılmaması için konsolidasyon usulüne yer verilmemesi ve ancak mevcut tarife miktarları üzerinden yüzde itibarile bir tenzilât kabul edilmesi ve bu suretle istenildiği zaman tarifemizi yükseldebilmek salâhiyetimizin muhafazası yolunu tutan Hükûmetimizin bu noktai pazarı encümenimizce de muvafık görülmüştür.

Yapılan tenzilâtın miktarı ise ekseriyeti azimesi üzerinde ancak % 20 den ve cüz'î bir miktar hakkında da % 25 kadardan ibarettir.

Ahkâmı umumiyeye hususunda, ithalât ve ihracat üzerlerine memnuiyetler ve tahditler vazetmek hususunda da hiçbir memleketi farklı bir muameleye maruz bırakmamak şartile serbestimizin muhafazası temin olunmuştur.

Sair hususatı ise şimdiye kadar yapılan emsaline muvafık olduğu cihetle mukavelename ile

merbut lâyihamın aynen kabulüne müttefikan karar verildi.

Berayi tasvip Heyeti Celileye arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

İk. E. Rs.	M. M.	Kâ.	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Bordur	Mardin	Zonguldak	Afyon	İstanbul	Manisa	Çorum	Denizli
Mustafa Şeref	Ali Rıza	Hüsnü Rıza	İzzet	Hüseyin	Yaşar	Zıya	E. Aslan
Âza	Âza	Âza	Âza	Âza			
Mardin			İzmir	Yozgat			
Nuri	İsmail	M. Rahmi	Hüseyin	Tahsin			

Esbabı mucibe mazbatası

Cümhuriyet Hükûmetile İveç Hükûmeti salâhiyettar murahhasları arasında 29 eylül 1929 tarihinde imza edilmiş olan Ticaret ve Seyrisefain Muahedenamesi merbut kanun lâihisile birlikte Büyük Meclisin tetkik ve tasdikına arz ediliyor.

Muahedename İkamet, Ticaret ve Seyrisefain ahkâmını şamil ve beynelmilel kabul edilmiş son muahedelere mümasildir. Ahkâmı umumiyesi itibarile diğer Devletlerle aktettiğimiz emsali muahedelerin aynıdır.

Muahedeye merbut ayrıca konsolidasyon listeleri yoktur.

Hükûmetimiz, iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını temin edecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarımıza arz ederler.

İktisat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisat Encümeni

Karar No. XXII

Esas No. 1/690

26 - V - 1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile İsveç Hükûmeti arasında Ankarada 1929 eylülünün yirmi dokuzunda mün'akit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdikına dair olan kanun lâyihası ile merbutu ve Hariciye Encümeninin mazbatası Heyeti Murahhasamız Reisi ve Diyarbekir Meb'usu Zekâi Beyin huzur ile tetkik ve müzakere edildi.

Bu muahedename ikamet ve seyrisefaine ait hükümleri ihtiva eylemektedir. İkamet kısmında tebaa muamelesi yapılmasının esas itibarile kabul edildiği görülmekte ve bir kısım san'atların vatandaşlara hasrı halinde karşı tarafın hiç bir şey talebinde bulunmaması noktai nazarımm tespit edildiği anlaşılmaktadır.

Ticaret ve seyrisefaine dair olan ahkâm da ayrıca liste yapılmışa lüzum görülmiyerek en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi bu hususta da tarafeyn mahsulâtının ve sefaininin farklı muamelelere tabi kılınmaması için teminat vasıtası ittihaz olunmuştur.

Sair hususların ise diğer Devletlerle yapılan muahedeler ahkâmına mümasil ve muvafık bulunduğu görüldüğünden bu muahede ile ona müteallik lâyihamın aynen kabulüne karar verilmiştir.

Heyeti Celileye arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

İk. E. Rs.	M. M.	Kâ.	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Bordur	Mardin	Zonguldak	Afyon	İstanbul	Manisa	Çorum	Denizli
Mustafa Şeref	Ali Rıza	Hüsnü Rıza	İzzet	Hüseyin	Yaşar	Zıya	E. Aslan
Âza	Âza	Âza	Âza	Âza			
Mardin			İzmir	Yozgat			
Nuri	İsmail	M. Rahmi	Hüseyin	Tahsin			

Esbabı mucibe mazbatası

Cümhuriyet Hükûmeti ile Romanya Hükûmeti salâhiyettar murahhasları arasında asılları Fransızca olarak 11 haziran 1929 tarihinde imza edilmiş olan ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavele-
namesi merbut kanun lâyihasile birlikte Büyük Meclisin tetkik ve tasdikına arz ediliyor.

Mukavele-name ikamet, ticaret ve seyrisefain ahkâmını şamil ve beynelmilel kabul edilmiş son muahedelere mümasildir. Ahkâmı umumiye itibarile diğer devletlerle aktettiğimiz emsali muahedelerin aynıdır.

Mukaveleye merbut ayrıca konsolidasyon listeleri yoktur.

Hükûmetiniz, iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını temin edecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarınıza arz ediyor.

İktisat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisat Encümeni

Karar No. XXIII

Esas No.1/690

26 - V - 1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Romanya Hükûmeti arasında ve Ankarada 1929 senesi haziranın on birinde mün'akit ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavele-namesinin tasdikına dair olan kanun lâyihası ile merbutu ve Hariciye Encümeninin mazbatası Heyeti murahhasa Reisi ve Diyarbekir Meb'usu Zekâi Beyin huzurile tetkik ve müzakere edildi.

Tarifeye ait liste raptına lüzum görülmiyerek en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi esası üzerine tanzim edilmiş olan bu mukavele-nin diğer devletlerle yapılan emsaline muvafık olduğunu gören encümenimiz bu mukavele-name ile merbutu lâyihanın aynen kabulüne karar vermiştir.

Heyeti Celileye arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılınmıştır.

İk. E. Rs.	M. M.	Kâ.	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Burdur	Mardin	Zonguldak	Afyon	İstanbul	Manisa	Çorum	Denizli
Mustafa Şeref	Ali Rıza	Hüsni Rıza	İzzet	Hüseyin	Yaşar	Ziya	E. Aslan
Âza	Âza	Âza	Âza	Âza			
Mardin			İzmir	Yozgat			
Nuri	İsmail	M. Rahmi	Hüseyin	Tahsin			

Kanun lâyihası

Türkiye Cümhuriyeti ile Büyük Britanya Hükûmeti arasında mün'akit Ticaret ve Seyrisefain muahedenamesinin tasdikına mütedair kanun lâyihası

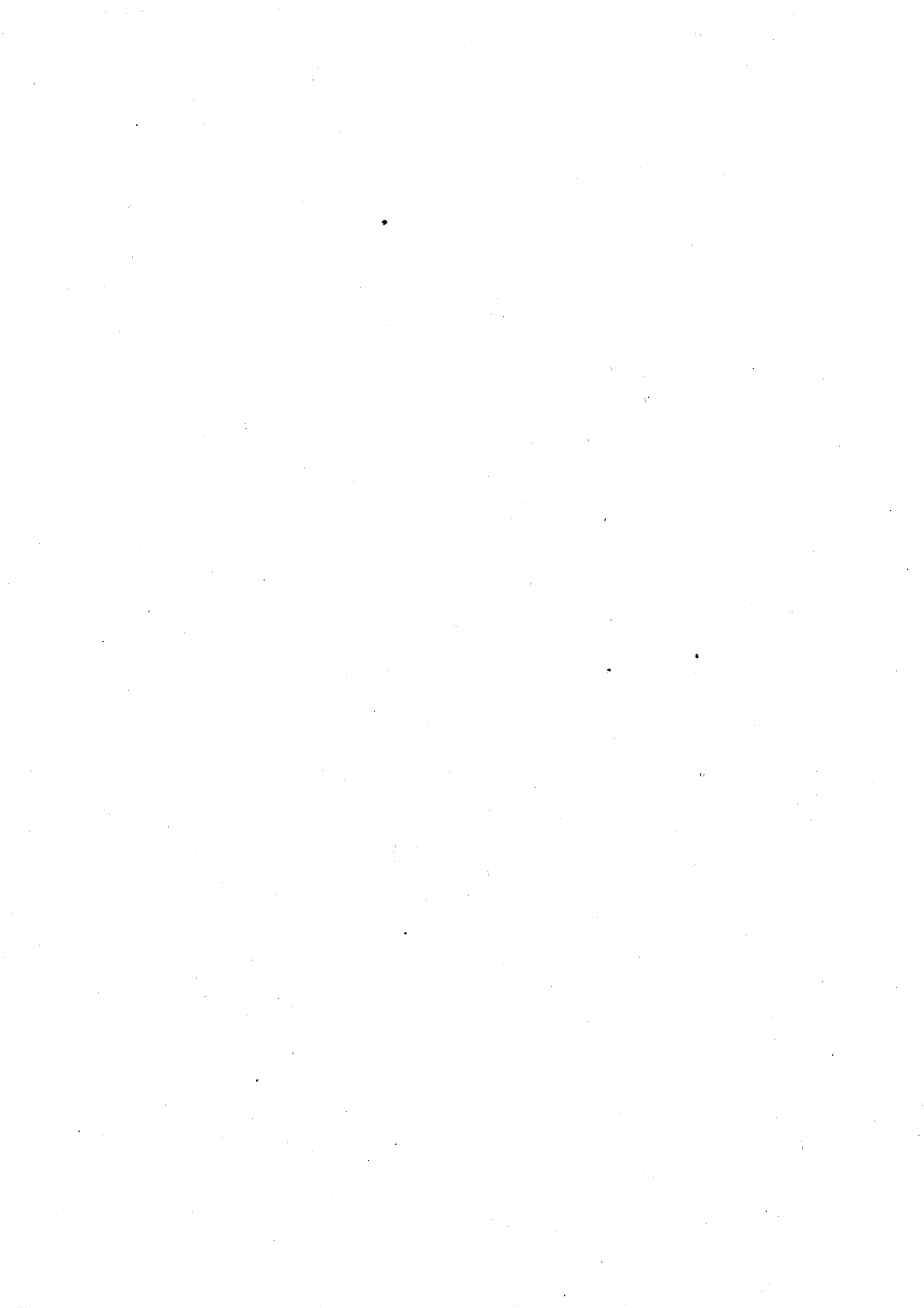
MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Büyük Britanya Hükûmeti arasında 1930 senesi martın birinci günü Ankarada akit ve imza edilen Ticaret ve Seyrisefain muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

18/V/1930

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.
İsmet	M. Esat	M. Abdülhalık	Ş. Kaya	Dr. T. Rüştü	Ş. Saracoğlu	Cemal Hüsnü
Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.				
Recep	Şakir	Dr. Refik				

Türkiye - Büyük Britanya Ticaret ve Seyrisefain muahedenamesi

Türkiye Cümhuriyeti Reisi Hazretleri ve Haşmetlû Büyük Britanya, İrlanda ve denizlerin*ötesindeki Beritanya ülkeleri Kralı, Hindistan İmparatoru Hazretleri,

Mütekabil memleketleri ticaretinin inkişafını terqip etmek ve bir muahedename vasıtasile, bir taraftan Türkiye, diğer taraftan Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttehit Krallığı ile Haşmetlû Britanya Kralı Hazretlerinin hakimiyeti, himayesi veya hükmü altında bulunan müşarünileyh Hazretlerinin ahkâmına tabi kılmak istiyeceği herhangi diğer ülkeler arasındaki ticarî münasebetleri tanzim eylemek arzusunda olduklarından, bu hususu temin için bir muahede akdine karar vermişler ve murahasaları olmak üzere,

Türkiye Cümhuriyeti Reisi Hazretleri:

Esbak Vekil, Büyük Elçi, Diyarbekir Meb'usu Zekâi; Burdur Meb'usu Mustafa Şeref; Hariciye Müsteşarı Menemenli Numan Beyefendi Hazretlerini;

Haşmetlû Büyük Britanya, İrlanda ve denizlerin ötesindeki Britanya ülkeleri Kralı ve Hindistan İmparatoru Hazretleri;

Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttehit Krallığı için; Haşmetlû Kral Hazretlerinin Türkiyede Fevkalâde Büyük Elçisi ve Murahhası Right Honnurable Sir George Russel Clerk G. C. M. G., C. B., ı tayin etmişlerdir.

Müşarünileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra atideki ahkâmı kararlaştırmışlardır.

Madde — 1

Bu muahedenamenin tatbik olunacağı ülkeler, Haşmetli Britanya Kralı Hazretleri canibinde, Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttehit Krallığı ile, 38 inci maddeye tevfikan, muahedeye iltihakları, veya 37 inci maddeye tevfikan, muahedenin kendilerine tatbiki, hakkında ihbar vakı olacak olanlardır.

Madde — 2

“Yüksek Âkit tarafların şirketleri,, tabiri, bumuahedenameye müteallik hususatta Yüksek Âkit taraflardan her biri için, kendi ülkelerinde faaliyette bulunan anonim ve sair şirketler ile ticarî, malî, sınaî hususlara ve nakliyata müteallik olarak, veya herhangi nevi diğer ticarî ve iktisadî maksatlarla vücuda getirilmiş teşekküllere (ortaklık) şamil olacak tarzda tefsir edilecektir; şu kadar ki mezkûr şirket ve teşekküllerin (ortaklık) o ülkelerde mer'î kanunlara tevfikan usulü dairesinde teşkil edilmiş bulunmaları ve gayri meşru bir maksat takip etmemeleri meşruttur.

Madde — 3

Türk kanununun Türk gemisi addettiği bütün gemiler ve Britanya kanununun Britanya gemisi addettiği bütün gemiler, bu muahedenameye müteallik hususatta, mütekabilen Türk veya Britanya gemisi addedilecektir.

Madde — 4

Yüksek Âkit tarafların ülkeleri arasında ticaret ve seyrisefain mütekabilen serbest olacaktır.

Yüksek Âkit taraflardan her birinin vatandaş veya tebaaları, gemileri ve hamuleleriyle, diğer Yüksek Âkit tarafın ülkelerinde emniyete müteallik veya sevkülceysi esbap dolayısıyla milliyet farkı gözetilmeksizin bütün ecebilere memnu bulunabilecek olan mmtakalar müstesna olmak üzere bu tarafın vatandaş veya tebaalarına açık veya açılacak olan herhangi bir mahal ve limana, memleketin kanun ve nizamlarına uyararak, serbestçe girmek hakkına malik olacaklardır.

Mezkûr vatandaş veya tebaalar, ticaret ve seyrisefain hususlarında, diğer Yüksek Âkit tarafın

vatandaş veya tebaalarının müstefit oldukları veya olacakları aynı hak, imtiyaz, serbesti, müsaade, muafiyet ve istisnalardan istifade edeceklerdir.

Madde — 5

Yüksek Âkit taraflardan birinin vatandaş veya tebaaları, alelûmum ecnebilerin kabul, seyrüsefer ve ikametlerine dair olan kavanin, nizamât ve mukarrerata riayet etmek şartile, diğerinin ülkelerine girmek, orada seyrüsefer ve ikamet etmek hakkına malik olacaklardır.

Maamafî, şurası mukarrerdir ki bu muahedename ahkâmı, ne Yüksek Âkit taraflardan her birinin kendi memleketine muhacereti serbestçe terviç veya mennetmek hususlarındaki hakkını, ne de pasaport hususunda mer'î veya mer'iyete konulacak olan nizamları haleldar etmiyecektir.

Yüksek Âkit taraflardan her biri, ya bir mahkeme kararı üzerine, ya ahlâkî ve sıhî zabıta veya dilencilik hakkındaki kanun ve nizamlara tevfiқан, ve yahut Devletin dahilî veya haricî emniyetine müteallik esbaptan dolayı, diğer tarafın vatandaş veya tebaalarından olan şahısların kendi ülkelerinde yerleşmelerini veya oturmalarını mennetmek, ve bu sebepler dolayısıyla onları ülkelerinden ihraç eylemek hakkını muhafaza eder.

Madde — 6

Yüksek Âkit taraflardan her birinin vatandaş veya tebaaları, diğer tarafın ülkelerinde, mal, hak, ve menfaatlarının kanunî ve adlî himayesi hususlarında, aynı mahallî vatandaş veya tebaanın mazhar oldukları muameleden müstefit olacaklardır.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflardan birinin vatandaş veya tebaaları, diğer tarafın ülkelerinde mer'î kanunlara uymak şartile, o ülkelerde ticaretlerini ya bizzat, veya istihdamlarını münasip görecekları adamlar vasıtasile, yapabileceklerdir.

Ticaret, seyrüsefer ve san'ata, meslek ve hırfetler icrasına veya herhangi neviden bir iştigale müteallik olan bilcümle hususlarda Yüksek Âkit taraflardan birinin başka bir ecnebî memleketin gemilerine, vatandaş veya tebaalarına bahşetmiş olduğu veya ileride bahşedeceği bütün imtiyaz, müsaade ve muafiyetlerin aynı zamanda ve talebe hacet kalmaksızın, şartsız ve tavizsiz olarak, diğer tarafın gemilerine, vatandaş veya tebaalarına teşmil edileceğini Yüksek Âkit taraflar kararlaştrırmışlardır; iki tarafın bu husustaki fikri yekdiğere müteakabilen en ziyade müsaadeye mazhar ecnebî memleketile müsavat temin etmektir.

Madde — 8

Yüksek Âkit taraflar, kanunlar ve nizamnamelerle seyyar sanayii, ayak satıcılığını ve münasip görecekları diğer hırfet ve meslekleri kendi vatandaş ve tebaalarına hasredebileceklerdir.

Madde — 9

Memleketin kanunlarına ve nizamlarına uymak şartile, Yüksek Âkit taraflardan her birinin vatandaş veya tebaaları, diğerinin ülkelerinde şahıs, mal, hak ve menfaatları, ticaret, san'at, meslek, iştigal veya hırfetleri veya herhangi diğer bir keyfiyetin icrası itibarile alacak vergiler, mükellefiyetler, gümrük resimleri, harçlar, vergilere muadil aidat ve sair mümasil tekâlif hususlarında o tarafın vatandaş, veya tebaalarının nail oldukları muamele ve kanunî himayenin aynından her veçhile müstefit olacaklardır.

Bu muahedename ahkâmı, icabı takdirinde, alelûmum ecnebilerin kabul, seyyahat ve ikametine ve teseilleri muamelâtına ait resimlerin istifasına mani teşkil etmez. Bu husus en ziyade müsaadeye mazhar ecnebî memleket muamelesile tanzim edilecektir.

Madde — 10

Yüksek Âkit taraflardan her birinin vatandaş veya tebaaları, diğer tarafın ülkelerinde, bu Yüksek Âkit tarafın kanunlarile ihrazı ve tasarrufu her hangi bir ecnebi memleketin vatandaş veya tebaalarına müsaade edilmiş veya edilecek olan her nevi menkul ve gayri menkul malları ihraz ve tasarruf etmek hususlarında tam bir serbestiye malik olacaklardır. Bunlar aynile diğer Yüksek Âkit tarafın vatandaş veya tebaalarının tabi buldukları veya bulundurulacakları şerait dahilinde, o malları satma, değiştirme, bağışlama, evlenme, vasiyet suretile veya her hangi diğer bir tarzda elden çıkarabilecekler, veya o malları tevarüs tarikile ihraz edebileceklerdir.

Bunlar yukarıki fıkrada sayılı ahvalin hiç birinde diğer Yüksek Âkit tarafın vatandaş veya tebaalarına tatbik edilen veya edilecek olan, her hangi neviden olursa olsun, vergi, resim veya mükellefiyetlerden başkalarına veya daha ağırlarına tabi bulundurulamayacaklardır.

Bunlara, memleketin kanunlarına ve nizamlarına uyarak, mallarını ve alelümum eşyalarını serbestçe ihraz etmek mezuniyeti de verilecektir. Bunlar, bu hususta, diğer Yüksek Âkit tarafın vatandaş veya tebaalarının aynı ahvalde tabi bulunacakları takyitlerden veya vergilerden başka veya daha ağır hiç bir takyide veya vergiye tabi tutulmayacaklardır.

Madde — 11

Yüksek Âkit taraflardan birinin vatandaş veya tebaaları, diğer tarafın ülkelerinde, mahallî vatandaş veya tebaalarına tahmil edilmiş olan şartlar, takyitler ve harçlardan başkalarına tabi olmamak üzere, haklarını takip ve müdafaa etmek için serbestçe mahkemelere müracaat etmek ve bu mahallî vatandaş veya tebaalar gibi, bütün davalarda, avukatlarını, avnelerini, ajanlarını mevzu-bahs ülkelerin kanunları mucibince bu mesleklere kabul edilmiş kimseler arasından serbestçe intihap eylemek hakkına malik olacaklardır.

Muhakeme masrafını müemmin kefalet akçesine ve meccanî adlî müzaherete müteallik usul - bu meseleler iki memleket arasında hussî bir mukavelename ile halledilinceye kadar - mahallî kanunlara tabi olacaktır.

Madde — 12

Yüksek Âkit taraflardan her birinin vatandaş veya tebaaları, diğer taraf ülkelerinde sulh zamanında olduğu gibi harp zamanında da, hem orduda, bahriyede ve hava kuvvetlerinde, hem de millî muhafız ve milis kıtaatında herhangi mecburî bir askerî hizmet ve mahsusî kanunlarının kaydettiği musarrah istisnalar mahfuz kalmak şartile, herhangi adlî, idarî ve beledî bir memuriyet ifasından muaf olacaklardır. Bunlar böyle bir hizmete veya memuriyetin ifasına muadil olmak üzere vazedilecek herhangi, naktî veya aynî, tekâliften de müstesna olacaklardır.

Yüksek Âkit taraflardan birinin vatandaş veya tebaaları ve şirketleri diğer Yüksek Âkit tarafın vatandaş veya tebaalarına ve şirketlerine tahmil edilebilecek olan askerî ve mülkî istimvallerden başkasına diğer taraf ülkelerinde hiçbir veğhile tabi kılmıyacaklardır. Bunlar, mezkûr istimvallerin tatbiki usulüne ve tazminine ait hususlarda aynile mahallî vatandaş veya tebaa ve şirketler gibi mahallî kanunların hükmüne tabi bulunacaklardır.

Madde — 13

Yüksek Âkit taraflardan her birinin şirketleri, diğer tarafın ülkelerinde, memleketin kanun ve nizamlarına uyarak, gerek şubeler tesis etmek suretile gerek herhangi diğer bir tarzda, herhangi diğer bir ecnebi memleketin iktisadî ve ticarî mahiyette şirket veya teşekkülleri (ortaklık) tarafından yapılması meşru tanınmış ve tanınacak olan kanunun müsaade ettiği her türlü faaliyette bulunabileceklerdir.

Bu şirketler, diğer taraf kanununun ahkâmı dairesinde, gerek müddei gerek müddeialehyh olarak dava ikame ve defetmek hakkına malik olacaklardır. Bunlar mal, hak ve menfaatlarının

kanun ve adli himayesi hususlarında millî şirketlerin mazhar olduğu muamelenin aynından istifade edeceklerdir.

Yüksek Âkit taraflardan her birinin şirketleri ve bunların şube veya ajentalıkları diğer tarafın ülkelerinde, vergiler, mükellefiyetler, gümrük resimleri, harçlar, vergilere muadil aidat ve sair mümasil tekâlif hususlarında bu Yüksek Âkit tarafın şirketlerinin mazhar olduğu muamelenin aynından müstefit olacaklardır. Maahaza, şurası mukarrirdir ki bunlar, ecnebî şirketlerinin ruhsatname ve tescil varakaları istihsaline ait harçları tesviye ve kanunen muayyen kefalet akçalarını depozito etmekle mükelleftirler ki bu hususları en ziyade müsaadeye mazhar ecnebî memleket muamelesi tanzim eder.

Yekdiğere müteakabilen bahşolunan millî muamele, Devlet tarafından kurulmuş müesseselere veya umumî bir hizmetin imtiyazına sahip olanlara bahşedilebilecek vergi muafiyetini mutalebe için dermeyan edilemeyecektir.

Yüksek Âkit taraflardan her biri, kendi ülkeleri haricinde mukim diğer ve Yüksek Âkit taraf vatandaşı veya tebaalarının tasarruf, idare ve mürakabe ettikleri işlerin kendi ülkelerindeki şube veya ajanlıklarına vergi tarhi hususunda aşağıdaki prensiplere riayet edecektir:

I - Sermaye üzerinden cibayet edilecek her vergi ancak bu ülkelerde hakikaten mevzu sermaye üzerinden hesap edilecektir.

II - Kazanç veya irat üzerinden cibayet edilecek her vergi ancak bu ülkelerde yapılmış veya mürakaba edilmiş muamelelerden mutahassıl kazanç veya irat üzerinden hesap edilecektir.

III - Muamele miktarı üzerinden cibayet edilecek her vergi ancak bu ülkelerde yapılmış veya mürakaba edilmiş muameleler üzerinden hesap edilecektir.

Bundan başka, Yüksek Âkit taraflardan her birinin şirketleri, diğer tarafın, ülkelerinde, memleketin kanunlarında muayyen takyitler mahfuz kalmak üzere, her nevi menkul malları, müteakabiyet şartile ve memleketin kanunlarına uyararak, ihraz edebileceklerdir. Aynile bu hükümler, şirketin işliyebilmesi için lüzumu olan gayri menkul malları iktisap için de tatbik olunacak, şu kadarki bu takdirde gayri menkul iktisabı şirketin asıl gayesini teşkil etmeyecektir.

Şirketlere müteallik olup bu maddede tayin edilmemiş olan sair bütün hususları en ziyade müsaadeye mazhar ecnebî memleket muamelesi tanzim edecektir.

Madde — 14

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkelerinde müstahsal veya mamul olup diğerinin ülkelerine ithal olunan mevât, son mevritleri ne olursa olsun, herhangi diğer bir ecnebî memleketin müstahsal veya mamul - mümasil mevaddının tabi bulunduğu resim veya mükellefiyetlerden başkalarına veya daha ağırlarına tabi tutulmayacaktır.

Madde — 15

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkelerinde müstahsal veya mamul olup diğerinin ülkelerine ihraç edilen mevât, herhangi diğer ecnebî memlekete ihraç edilen mümasil mevaddın tabi bulunduğu resim veya mükellefiyetlerden başkalarına veya daha ağırlarına tabi tutulmayacaktır.

Madde — 16

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkelerine, son mevridi neresi olursa olsun, diğer tarafın ülkeleri müstahsalât veya mamulâtından herhangi bir maddenin ithaline, diğer herhangi bir ecnebî memlekette müstahsal veya mamul mümasil mevaddın ithaline de teşmil olunmadıkça, hiç bir memnuiyet veya takyit vaz veya ipka edilemeyecektir.

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkelerinden diğerinin ülkelerine herhangi bir maddenin ihracına, diğer herhangi bir ecnebî memlekete gönderilecek mümasil mevaddın ihracına da teşmil olunmadıkça, hiç bir memnuiyet veya takyit vaz veya ipka edilemeyecektir.

Bu maddenin sebmeden fıkralarında mevzu umumî kaideye ancak aşağıda zikredilen ahvalde ve mev-

zubahs memnuiyet ve takyitlerin aynı şerait içinde bulunan diğer ecebî memleketlere de aynı zamanda ve aynı tarzda, teşmîlî şartile istisna kabul edilecektir.

(I) Âmmenin emniyeti dolayısıyla vazedilen memnuiyet veya takyitler;

(II) Silâh, muhimmat, harp alâtı veya, fevkalâde olarak, diğer her hangi askerî levazım ticaretini istihdaf eden memnuiyet veya takyitler;

(III) Âmmenin sırhâtı mülâhazasile vazedilen memnuiyet veya takyitler;

(IV) Hastalıktan, tereddiden, cinsin tükenmesinden vikaye şıkları dahil olmak üzere, hayvanların ve nebatların himayesi için vazedilen memnuiyet veya takyitler ile muzur tohum, nebat ve hayvanlara karşı alınan tedbirlerdir.

Madde — 17

Herhangi emtianın ithal veya ihracına memnuiyet veya takyitler vazedilecek olursa, Yüksek Âkit taraflar, ithal ve ihraç vesikaları hakkında atıdaki hususları temin etmek üzere ellerinden geleni yapmağı taahhüt ederler:

(a) Bir vesika istihsal etmek için yerine getirilmesi icap eden şartlar ve ifası lâzımgelen resmî muameleler derhal en açık vazih bir şekilde ilân edilmeli;

(b) Şehadetname veya vesikalarm itası usulü mümkün olduğu kadar basit ve müstakir olmalı;

(c) Taleplerin tetkiki ve taliplere vesikalarm itası asgarî mühlette yapılmalı;

(d) Vesika itasında takip edilecek usul vesika ticaretine mani olacak mahiyette olmalı. Bunu temin için, eşhasa verilecek vesikalar sahibinin ismini zikretmeli ve diğer bir şahıs tarafından istimale salih olmamalı;

(e) İthalât kontenjana raptolunduğu takdirde, ithalleri memleketin talep edeceği merasim, ithaline müsaade edilen emtia miktarının münsifane bir tarzda tahsisine mani olacak mahiyette olmamalı.

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkelerinde müstahsal veya mamul olup diğer tarafın ülkelerine ithal veya ihraç edilecek olan emtia için verilecek vesikalar herhangi diğer bir ecebî memleketin emtiasına vesika verilmesi şeraiti kadar müsait şerait altında ifa olunacaktır.

Madde — 18

Bu muahedenin ahkâmı, Yüksek Âkit taraflar ülkelerinde mer'î kanun ve nizamlara tabi kalmakta devam edecek olan uyuşturuca maddeler ticaretine tatbik olunmaz.

Madde — 19

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkelerinde, Devlet veya mahallî resmî makamlar veya mahallî teşekküller menfaatına, diğer taraf ülkelerinin tabîi veya mamul müstahsallarından istifa olunacak dahilî resimler, menşei millî olan mümasil emtiadan müşabih vaziyetlerde istifa olunan resimlerden başka veya daha ağır olmayacaktır.

Mümasilleri Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkelerinde istihsal veya imal olunmayan tabîi veya mamul mevadda en ziyade müsaadeye mazhar ecebî memleket muamelesinin tatbiki iki tarafca mukarrerdir.

Madde — 20

Yüksek Âkit taraflar, bu muahedenamenin devamı müddetince, ticarî nümunelerin müteakbil ülkelerine dühullerinde tabi tutulacağı muameleyi 15 kânunusani 1929 da imza edilmiş olan seyyar ticaret memurlarının nümuneleri hakkındaki mukavelenamenin tayin etmesini kabul ederler.

Taraflardan birinin seyyar ticaret memurlarına veya nümunelere müteallik hususlarda herhangi bir ecebî memlekete bundan maada bahşetmiş olduğu veya edebileceği diğer imtiyaz ve suhuletler hiç bir şartsız diğer tarafa teşmil edilecektir.

Madde — 21

Yüksek Âkit tarafların, kendi ülkelerinden geçen emtaanın naklini tanzim ve temin eylemek için alacakları tedbirler demir ve su yolları ile beynelmül transite müsait ve müstamel hatlar üzerinde serbest transiti teshil edecektir. Ne şahısların milliyeti, ne gemilerin sancağı, neşet, hareket, duhul, huruç veya azimet mahalleri dolayısıyla, ne de emtaanın ve gemilerin, seyyahlara veya emtaaya mahsus müteharrik malzemenin veya diğer nakliye vasıtalarının mülkiyetine müteallik herhangi bir keyfiyet mülâbesesile hiçbir fark tesis edilmeyecektir.

Yukardaki ahkâmın tatbikını temin için Yüksek Âkit taraflar, müteamil kuyut ve şurut dahilinde, kendi kara sularından transite müsaade edeceklerdir.

Transit emtaa, transitin istilzam etiği nezaret, istatistik ve idare masraflarını korumak için istifa edilecek resimlerden başka, transitleri (duhul ve huruç dahil) sebeble hiçbir hususî resme tabi olmayacaktır.

Balâdaki ahkâm ne transit emtaanın tabi olacağı muamele hakkındaki gümrük kanunlarını, ne de dahilî bir resme veya Devlet inhisarına tabi emtaaya müteallik nizamnameleri asla haleldar etmez. Maahaza, bu emtaanın transiti ancak, ya taraflardan her birinin ülkelerinde kalacak emtadan ledelicap dahilî resim istifasına, ya inhisarın gayesini, veyahut ithal veya ihracı memnu emtaa transitinin istilzam edeceği tedbirlerin alınmasını temin için lâzım gelen takyitlere tabi tutulabilecektir.

Yüksek Âkit taraflardan hiçbiri ne ülkelere girmeleri memnu olan yolcuların ne de 16 maddenin 3 üncü fıkrası mucibince ithal veya ihracı menedilmiş olan emtaanın bu maddeye tevfi-kan transitini kabul etmek mecburiyetinde değildir.

Yüksek Âkit tarafından birinin ülkelerinden, aktarmalı aktarmasız, ambara konarak yahut konmaksızın, hamule ifraz olunarak yahut olunmayarak, nakil tarzı değiştirilerek yahut değiştirilmeksizin geçecek olan, ve mebdî ve müntehası mezkûr ülkelerin hudutları haricinde kalmış tami bir seferin cüzünden ibaret bir seyrü seyahat halinde geçen insanlar, yolcu ağırlığı ve emtaa ve keza ilk gemiler, yolcu ve emtaa nakline mahsus müteharrik malzeme ve sair nakliyat vasıtaları işbu maddeye müteallik hususatta mezkûr tarafın ülkelerinde transit halinde addedileceklerdir.

Madde — 22

Yüksek Âkit taraflardan herbiri, diğer tarafın gemileri vasıtasile, ithal veya ihracı kanunen caiz olan her nevi emtaanın ithal veya ihracına ve müteakabil ülkelerini terkeden veya onlara giden yolcuların nakline müsaade edecektir. Bu gemilerle hamule ve yolcuları aynıle millî gemilerle hamule ve yolcularının imtiyazlarından müstefit olacaklar ve bunların tabi oldukları resim ve mükellefiyetlerden başkalarına veya daha ağırlarına tabi olmayacaklardır.

Madde — 23

Yüksek Âkit taraflar ülkelerinin limanlarında, doklarında, açıkta demirleme mahallerinde, (havre) larında gemilere yer tayin olunmasına, yükletilmesine veya boşaltılmasına müteallik hususlarda taraflardan birinin millî gemilere bahşetmiş olduğu bütün imtiyaz veya suhuletler, son geidikleri mahal veya gidecekleri yer neresi olursa olsun, diğer tarafın gemilerine aynı suretle bahşolunacaktır.

Madde — 24

Hükûmet, umumî hidemat ile muvazzaf memurlar, hususî şahıslar, esnaf cemiyetleri veya herhangi bir müessese namına veya menfaatına istifa olunan tonilâto, liman, kılavuzluk, fener, karrantina resimlerle - ne nam altında olursa olsun - diğer mümasil resim ve mükellefiyetlere müteallik hususlarda Yüksek Âkit taraflardan herbirinin gemileri diğerinin ülkelerinin limanlarında millî gemilere yapılan mumeleye müsavi bir muameleden müstefit olacaktır.

Bahrî limanlarda istifa olunan resim ve mükellefiyetlerle limanların dahili nizamnameleriyle sair nizamnameler mer'iyete girmeden evvel usulü veçhile neşir ve ilân edilecektir. Her limanda liman reisliği mer'î resim ve mükellefiyetleri gösteren bir cetvel ile dahilî nizamnamesinin ve sair nizamnamelerin birer suretini alâkadarların ittilama müheyya bulunduracaktır.

Madde — 25

22, 23 ve 24 üncü maddelerin ahkâmına rağmen, Yüksek Âkit taraflardan herbiri, kendi ülkelerinde mer'î veya mer'iyete konulacak kanunlara tâbi kalacak olan atideki hidematı millî sancağma veya kendi vatandaş veya tebaalarına hasrütahsis edebilecektir;

(I) Kabotaj;

(II) Yüksek Âkit tarafların kara sularında sayıt icrası;

(III) Limanlara, ağıkta demirleme mahallerine ve sığ, sahillere mateallik bahrî hizmetlerin hasaten cer, kılavuzluk, bahrî muavenet ve tahlisiye hizmetlerinin ifası bu ameliyelerin kara suları dahilinde ve Marmara denizinde icra edilmeleri takdirinde;

Yüksek Âkit taraflar, millî ticaret gemileriyle Devlete ait olup bir Devlet idaresi veya Devletin iştirak ettiği bir şirket marifetile işletilen gemileri prim ve sair naktî muavenet vasıtalarıyla de terqip edebileceklerdir.

Madde — 26

Yüksek Âkit taraflardan her birinin gemileri havanın şiddetinden veya bir kazadan dolayı diğer tarafın ülkelerinin bir limanına iltica etmiye mecbur olurlarsa, aynı ahvalde millî bir geminin tesviyesile mükellef olacağı resimlerden başka hiç bir resim tesviye etmeksizin, orada tamir edilmek, icap eden her nevi erzak ve mahrukatı tedarik etmek ve tekrar denize açılmak serbestisine malik olacaklardır. Bununla beraber bir ticaret gemisinin kaptanı geminin masarifi korumak için emtiasının bir kısmını satmağa mecbur olduğu takdirde, o mahallin nizamname ve tarifelerine uymakla mükellef olacaktır.

Yüksek Âkit taraflardan birinin bir gemisi diğeri ülkelerinin sahillerinde karaya oturacak veya kazaya uğrıyacak olursa, gemi ile bütün aksamı, bütün mobilyası ve müştemilâtı, denize atılabilmiş olanlar da dahil olmak üzere kurtarılmış olan bütün eşya ve emtiası, veya bunların belkide satılmasından hasıl olabilmış meblağ ile karaya oturmuş veya kazaya uğramış gemi dahilinde bulunmuş olan evrak, geminin eşya ve emtia ve sairenin sahipleri veya bunların adamları tarafından talep olunduğu zaman kendilerine teslim edilecektir. Eğer ne mal sahipleri, ne adamları kaza mahallinde hazır değillerse, mevzubahs gemi, eşya, emtia ve saire ilk Yüksek Âkit tarafın vatandaş veya tebaa veya şirketine ait olduğu takdirde, memuriyetinin kazası kaza mahallini ihtiva eden mezkûr taraf konsolosuna teslim edilecektir, şu şartlaki konsolos diğer Yüksek Âkit tarafın kanunlarında muayyen mühlet zarfında onları mutalebe etmiş olsun. Konsolos mal sahipleri veya adamları, emvalin muhafazasının istilzam etmiş olduğu masraflarla karaya oturmuş veya kazaya uğramış millî bir geminin aynı ahvalde tesviyesine mecbur olacağı tahlisiye ve sair masraflardan başka hiç bir masraf tediyesile mükellef olmayacaklardır.

Keza, Yüksek Âkit taraflar - dahilde istihlâk için gümrükten, geçirilmedikçe - kurtarılmış emtiyanın hiç bir gümrük resmine tabi tutulmamasını kabul etmişlerdir.

Havanın şiddetinden bir gemi ilticaya mecbur olduğu veya karaya oturduğu veya kazaya uğradığı takdirde, salâhiyettar konsolosun, eğer gemi sahibi veya kaptan veya gemi sahibinin herhangi bir adamı hazır değilse, veya hazır olupta talep ederse, vatandaşlarına yardım için tavassuta hakkı olacaktır.

Madde — 27

Yüksek Âkit taraflardan her biri, diğer tarafın herhangi başka bir ecnebi memleketin mümasil mümessillerini kabul eylediği kendi ülkelerindeki şehir ve limanlarda ikamet edebilecek olan

Başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslar tayin etmek serbestisine malik olacaktır. Maamafih, bu Başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslar nezdine tayin edildikleri memleket Hükümetinin müteamîl usul dairesinde muvafakatını almadan vazife ifasına başlayamayacaklardır.

Yüksek Âkit taraflardan birinin konsolosları, diğer tarafın ülkelerinde, herhangi diğer ecnebi bir memleketin mümasil konsoloslarına bahşedilmiş veya edilecek olan hak, imtiyaz ve muafiyetlerin aynından - mütekabiliyet şartile - müstefit olacaklardır.

Madde— 28

Yüksek Âkit taraflardan birinin bir vatandaş veya tebaasının diğer tarafın ülkelerinde vefatı takdirinde, akrabası olmakla beraber, vefat mahallinde, müteveffanın memleketi kanunlarının kendisine terekeyi muhafaza altına almağa ve idare etmeğe mesağ verdiği hiç birkimse bulunmazsa, müteveffanın tebaası bulunduğu Devletin salâhiyettar konsolosu, icap eden resmî muameleleri yaptıktan sonra müteveffanın mallarının bulunduğu memleket kanunlarının tayin ettiği şekil ve hudut dahilinde terekeyi muhafaza altına almağa ve idare etmeğe mezun olacaktır.

Şurası mukarrirdir ki müteveffaların terekelerinin idaresine müteallik her hususta Yüksek Âkit taraflardan birinin herhangi diğer ecnebi bir memleketin konsoloslarına evvelce bahşetmiş olduğu veya bilâhare bahşedeceği bütün hak, imtiyaz, müsaade ve muafiyetler, mütekabiliyet şartile derhal diğer Yüksek Âkit tarafın konsoloslarına teşmil edilecektir.

Madde — 29

Yüksek Âkit taraflardan birinin diğer tarafın ülkelerinde ikamet eden konsolosları, birinci tarafın gemilerinden firar etmiş olan, ikinci tarafın vatandaş veya tebaalarından gayri, gemici efradı geri almak için mahallî Hükümet tarafından kanunun müsaade ettiği muavenete mazhar olacaklardır.

Madde — 30

Yüksek Âkit taraflardan her birinin vatandaş, tebaa veya şirketleri, diğer tarafın ülkelerinde, kanunun emrettiği resmî muameleleri ifa etmek şartile, ihtira beraatlarına, fabrika veya ticaret markalarına ve ticarî isimlerle resimlere müteallik hususlarda bu tarafın vatandaş, tebaa ve şirketlerinin malik oldukları hakların aynına malik olacaklardır.

Madde — 31

Yüksek Âkit taraflardan herbiri, şimdiki veya müstakbel kanunî mevzuatına tevfiikan, ait oldukları emtaanın diğer tarafın ülkelerinde müstahsal veya mamul olduğunu ilân veya aşikâr bir surette ihtar eden kelimeler, rumuzlar veya tarifler, veyahut diğer işaretler istimaline karşı, diğer tarafın vatandaş veya tebaalarına, işbu ilân veya ihtarlar sahte ise, icap eden hukuk davaları ve hilekârlık takdirinde, ceza davaları açmak hakkını temin etmeği teahhüt eder. Bu ahvalde, mevzubahs davalar, memleketin kanunî mevzuatı müsaade ettiği takdirde, menfaatları haleldar olan şahıs, şirket veya cemiyetler tarafından veya bunların namlarına olarak açılabilir.

Yüksek Âkit taraflardan herbiri, diğer tarafın ülkelerinde müstahsal veya mamul olduğunu ilân veya vazih bir surette ihtar eden kelimeler, rumuzlar, veya tarifler veyahut diğer işaretler taşıyan emtaanın, bu ilân veya ihtar hakikate mutabık olmadığı takdirde, şimdiki veya müstakbel kanunî mevzuatına tevfiikan kendi ülkelerine ithalini menetmeği ve ithal esnasında haczi istihdaf eden tedbirleri almağr teahhüt eder.

Şurası mukarrirdir ki bu maddenin ahkâmı transit emtaanın haczi için hiçbir mecburiyet tahmil etmez.

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkelerine ithal edilen, veya orada üzerlerine marka veya tarifatsak edilmiş olan emtaaya müteallik hususlarda, ne gibi tarifatsak, cins ve nev'i mübeyyin

mahiyetleri dolayısıyla, bu maddenin ahkâmı dahiline giremeyeceği hakkında karar ittihazı mevzu-bahs tarafın salâhiyettar makamlarına ait olacaktır.

Madde — 32

Yüksek Âkit taraflardan her biri, ülkelerine ithal edilen mevaddın menşе memleketini tayin için, bunların diğеr taraf ülkelerinin millî mahsulât veya mamulâtından olduğunu, veyahut mezkûr ülkelerde şekillerinin tebeddüle uğramış olması dolayısıyla o veçhile kabul edilmeleri icap edeceğini mübeyyin menşе şehadetnameleri talep edebilecektir.

Bu muahedenameye merbut nümune mucibince tertip edilmiş menşе şehadetnameleri gerek mürsili tabi bulunduğu ticaret veya sanayi odası gerek ihraççı memleketin gümrük memurini, gerek emtianın gönderildiği memleket tarafından kabul edilecek olan herhangi bir makam veya teşkilât tarafından ita olunur.

Mürselünileyh memleketin hükûmeti bu şehadetnamelerin kendi elçilik veya konsoloslukları tarafından tasdik edilmesini talep edebilecektir.

Kolipostallar, mürselünileyh memleket irsalâtın ticarî bir mahiyeti haiz olmadığını, ve Türkiyeye ithal takdirinde bedellerinin elli türk lirasını, veya Haşmetli Britanya Kralı Hazretlerinin ülkelerine ithal şikkında icabında muadil bir meblâğı tcevüz etmediğini tasdik edecek olursa, menşе şehadetnamesine tabi tutulmıyacaktır.

Madde — 33

Ticaret maksadile panayır ve pazarlara giden Yüksek Âkit taraflardan birinin vatandaş veya tebaaları vatandaş veya tebaası buldukları memleketinmakamatı tarafından bu muahedenameye merbut nümuneye göre verilmiş bir hüviyet varakası ibraz edebildikleri takdirde diğеr tarafın ülkelerinde mahallî vatandaş veya tebaadan daha az müsait bir tarzda muamele görmiyebileceklerdir.

Birinci fıkranın ahkâmı seyyar sanayi erbabına, ayak satırcılığına, san'at veya ticaretle müştâğil olmıyan şahıslardan sipariş istemeğe şamil olmadığından, Yüksek Âkit taraflardan her biri bu hususlarda kanunî mevzuatının tam serbestisini muhafaza eder.

Madde — 34

En ziyade müsaadeye mazhar cenebî memleket ile müsavat üzere muamele görmek esası:

(I) Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden, hemhudut memleketlerle hududun iki tarafında on beşer kilometrelik bir saha dahilinde vuku bulacak hudut ticareti hususunda bahşedilmiş veya bilâhare bahşedilebilecek olan imtiyazata;

(II) Bir gümrük ittihadından münbais hususî müsaadata;

(III) Gümrük tarifesi hususunda, Türkiye ile 24 temmuz 1923 Lozan muahedesi mucibince Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış olan memleketler arasında mevcut veya istikbalde ihdas edilecek olan hususî menafi ve müsaadata;

Kabili tatbik olmıyacaktır.

Madde — 35

Yüksek Âkit taraflar arasında bu muahedenamenin tefsiri sadedinde zuhur edebilecek ihtilâflar diplomasi tarikile halledilememiş olursa iki tarafın muvafakatile ve tahkimname tarikile hakeme havale olunacaktır.

Madde — 36

Yüksek Âkit taraflar, işbu muahedenamenin mer'iyete girdiği günden itibaren, Lozanda 24 temmuz 1923 te imza edilmiş olup 6 ağustos 1931 tarihinde munkazi olacak olan ikamet mukavelenamesinin kendi ülkeleri hakkında hükümden sakıt olacağını kabul ve tasdik ederler.

Madde — 37

Haşmetlu Britanya Kralı Hazretleri bu muahedename ahkâmının herhangi bir Britanya müstemlekesine veya Britanya himayesinde bir memlekete veya Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttahit Krallığındaki Hükûmet tarafından manda altında idare olunan herhangi bir ülkeye tatbik olunmasına mütedair arzusunu Türkiyedeki mümessili vasıtasile iş'ar edebilecektir. Böyle bir tebligat tarihinden itibaren muahedename Türkiye ile mevzubahs ülke arasında mer'iyete girecektir.

Bu madde mucibince muahedename ahkâmı kendisine teşmil edilebilmiş olan herhangi bir ülke hususunda, Yüksek Âkit taraflardan herbiri, bu husustaki tebliğini yaptıktan on iki ay sonra, mezkûr ahkâmın tatbikini durdurmak hakkına malik olacaktır.

Madde — 38

Haşmetlu Britanya Kralı Hazretleri, Zati Haşmetanelerinin herhangi muhtar bir diminyonu veya Hindistan namına bu muahedenameye iltihakını Türkiyedeki mümessili vasıtasile iş'ar edebilecektir.

Bu muahedename mer'iyete girdikten itibaren dört senelik bir müddetin inkızasından sonra, Yüksek Âkit taraflardan herbiri - diğer tarafı on iki ay evvel haberdar ederek - bu maddenin birinci fıkrası mucibince namına Kral Hazretlerinin iltihakını iş'ar etmiş olduğu herhangi ülkeye muahedenameyi tatbikini durdurabilecektir.

Bu maddenin birinci fıkrası mucibince yapılmış olan herhangi iş'ar, namına Kral Hazretlerinin iltihakını bildirmiş olduğu ülkenin mülhakatına veya işbu ülke hükûmeti tarafından manda altında idare olunan araziye şamil olabilecektir; ve ikinci fıkrası mucibince yapılmış olan herhangi bir fesih iş'arı da iltihak iş'arında dahil bulunan herhangi mülhakat veya manda altındaki araziye kezaalik kabili tatbik olacaktır.

Madde — 39

Bu muahedename tasdik ve tasdiknameler mümkün olan en kısa bir müddet zarfında Ankarada teati edilecektir. Tasdiknameler teati olunduğu gün muahedename meriyete girecek ve meriyete girdiği tarihten itibaren beş sene müddetle meriyette kalacaktır.

Mezkûr beş senelik müddetin inkızasından on iki ay evvel Yüksek Âkit taraflardan biri veya diğeri muahedenameye hitam vermek niyetinde olduğunu öteki tarafa ihbar etmediği takdirde, bu husustaki bir ihbardan itibaren bir senelik bir mühletin inkızasına kadar muahedename meriyette kalacaktır.

Böyle bir ihbar ile, muahedename, Türkiye ile 38 inci madde mucibince iltihakı iş'ar edilmiş bir ülke arasında mamulünbih olmaktan sakit olamayacaktır, meğerki işaret olunan mefsuhiyet mezkûr ihbarda sureti mahsusada tasrih edilmiş ola.

Yukarıdaki ahkâmı tatbik üzere iki taraf murahhasları bu muahedenameyi imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Ankarada 1 mart 1930 tarihinde, her iki metin aynı derecede mutber olmak üzere, Türkçe ve İngilizce olarak tanzim edilmiştir.

Zekâi

Mustafa Şeref

M. Numan

George R. Clerk

32 inci madde merbutu

Nümune

Menşe şahadetnamesi

Mürsil		Mürselünileyh			
İsmi:		İsmi:			
İkametgâhı:		İkametgâhı:			
.....		.....			
Parça adedi	Ambalâjın tarzı ve şekli	Marka ve numara	Ağırlık safi ve gayri safî (kilogram olarak)	Sevk yolları (şi- mendifer, posta, vapur	Muhte- viyatı

Yukarıda zikredilen emtia menşeinin
..... olduğu
tasdik olunur / / 19

Şahadetnameyi ita eden salâhiyettar
dairenin ismi ve imza:

Mühür:

33 üncü madde merbutu

Nümüne

Panayır ve pazarları ziyaret edenlere mahsus hüviyet varakası

Bu varakanın hamili olup emtaasile beraber (Türk vatandaşları için: Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Müttehit Krallığı; Britanya tebaası için: Türkiyedeki) panayır ve pazarlara gitmek isteyen ..... Efendinin ..... şehrinde ikamet eylediği ve ticaret veya san'atının icrası için kanunî resim ve vergileri tesviye ile mükellef olduğu tasdik kılındı

Bu varaka ..... aylık bir müddet için muteberdir.

(Varakanın ita kılındığı mahal ve tarih ile ita eden makamın imza ve mühürü

Ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin imzasına şuru esnasında Yüksek Âkit tarafların muahhasları aşağıdaki noktalar üzerinde mutabık kalmışlardır:

1. Yüksek Âkit tarafların fikri müteakabil ülkelerinde millî muamelenin hiç şüphesiz en ziyade müsaadeye mazhar ecnebi memleket muamelesine lâakal müsavi veya faik bulunduğu merkezinde olduğundan bu muahedenamenin her neresinde millî muamele dercedilmişse bunda en ziyade müsaadeye mazhar ecnebi memleket muamelesinin münderiç bulunduğu mukarrerdir.

2. 6 ncı ve 13 üncü maddelere müteferriian. "Mal, hak ve menfaatler,, tabirinin ezcümle ikametgâh, antrepo, fabrika, mağaza, yazihane ve sair mahallere şamil olması mukarrerdir.

3. 12 inci maddeye müteferriian. "Mülkî istimvaller,, tabirinin âmmenin faydası için yapılan istimplâklere de şamil bulunduğu mukarrerdir.

4. 13 üncü maddeye müteferriian. Şurası mukarrerdir ki ecnebi şirketler esasî nizamnameleri muayyen başlıca muamelelerini Türkiyede temerküz ettiremezler, temerküz ettirmek için Türk tabiiyetini talep ve iktisap etmeleri lâzımdır.

5. 14 üncü maddeye müteferriian. Şurası mukarrerdir ki bu maddenin tatbikinde mmtaka tesmiyeleri nazarı dikkate alınmayacaktır; yani, Yüksek Âkit taraflardan hiç biri diğerinin ülkelerinde müstahsal veya mamûl emtiaya, istihsâl veya imâl mahalline müstenit bir gümrük tasnifi üzerine her hangi diğer bir ecnebi memlekette müstahsal veya mamûl mümasil emtianın tesviye ettiği resim ve mükellefiyetlerden başkalarını veya daha ağırlarını tatbik etmeyecektir.

6. 16 ncı maddeye müteferriian: Şurası mukarrerdir ki, bu maddenin ahkâmına rağmen, Yüksek Âkit taraflardan her biri - iki tarafında iltihak etmiş olacağı beynelmilel bir mukavelenin ahkâmı bu gibi tedbirlerin tatbikını menetmedikçe diğer tarafın mamulât veya müstahsalâtından olup, doğrudan doğruya veya bilvasıta, prim ve naktî muavenetlerle terğip edilen mevadın kendi ülkelerine ithalinde gümrük resimlerinin tezyit veya sair tedabiri mahsusata tatbik etmek hakkını muhafaza eder.

7. 20 inci maddeye müteferriian: Şurası mukarrerdir ki Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti seyyar ticaret memurlarının nümunelerine dair 15 kânunusani 1929 da imzalanmış mukavelenamenin birinci bendinin (a) fıkrasındaki hususu tanzim eden kanunî mevzuat istar ettiği takdirde mezkûr fıkradaki usulün yerine işbu kanunî mevzuat tatbik edilecektir.

8. 25 inci maddeye müteferriian: Şurası mukarrerdir ki Türk ve Britanya gemileri Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkelerini bir limandan aynı taraf ülkelerinin bir veya müteaddit limanlarında, gerek mevritleri ecnebi memleket olan hamule veya yolcularının mecumunu veya bir kısmını boşaltmak veya indirmek, gerek ecnebi memlekete götürmek için hamulelerini teşkil veya itmam veya yolcu irkâp eylemek üzere - her halde gidebileceklerdir.

9. 27 inci ve 28 inci maddelere müteferriian: Şurası mukarrerdir ki Yüksek Âkit taraflardan hiç biri kendi konsolosları için diğer tarafın konsoloslarına kendisinin bahşettiği haklardan başkalarını veya daha vasilerini mutalebe etmek üzere bu maddelerde zikredilmiş olan en ziyade müsaadeye mazhar ecnebi memleket muamelesinden istifadeyi ileri sürmeyecektir.

10. 35 inci maddeye müteferriian: Şurası mukarrerdir ki hukuku düvel teamülleri mucibince Devletin hakimiyet hakkı sahasına veya münhasıran Devletin salâhiyetine dahil bulunan bütün hususat hakeme tevdi edilemeyecektir.

İşbu protokol bu günkü tarihli muahedeninayni kıymetini, aynı tesirini ve aynı müddetini haiz olacak ve mezkûr muahedenin bir cüzü mütemmimi olarak telâkki edilecektir.

Yukarıdaki ahkâmı tasdik etmek üzere müşarünileyh murahhaslar işbu protokolu imzalamışlardır.

Ankarada Türkçe ve İngilizce olarak her iki metin aynı derecede muteber olmak üzere 1 mart 1930 da tanzim edilmiştir.

Zekâi

Mustafa Şeref

M. Numan

George R. Clerk

Kanun lâyihası

*Türkiye cümhuriyeti ile Fransa Hükûmeti arasında mün'akit ticaret ve seyri sefain mukave-
lenamesinin tasdikına mütedair kanun lâyihası*

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Fransa Hükûmeti arasında 1929 senesi ağustosunun yirmi dokuzuncu günü Ankarada akit ve imza edilen ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

18 - V - 1930

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.
İsmet	M. Esat	M. Abdülhalık	Ş. Kaya	Dr. T. Rüstü	Ş. Saracoğlu	Cemal Hüsnü
Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.				
Recep	Şakir	Dr. Refik				

Türkiye ile Fransa arasında ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi

Türkiye Cümhuriyeti Reisi ile Fransa Cümhuriyeti Reisi, iki memleket arasında ticarî mübadeleleri tergiip etmek ve, bu suretle, mecut olan dostluk rabitalarını kuvvetlendirmek arzusunda bulduklarından bir ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi akdine karar vermişler ve bu maksatla, müte-kabil murahhasları olarak,

Türkiye Cümhuriyeti Reisi:

Diyanbekir Meb'usu, sabık Vekil, Büyük Elçi Zekâî;

Burdur Meb'usu Mustafa Şeref;

Hariciye Müsteşarı, Orta Elçi Menemenli Numan Rifat Bey Efendileri;

Fransa Cümhuriyeti Reisi:

Fransa Cümhuriyetinin Ankarada Fevkalâde Büyük Elçisi ve Murahhası Légion d'honneur nişanının komandör rütbesini haiz müsyü Loui Charles Pineton de Chambrun ile

Ticaret ve sanayi nezareti ticarî mukavelelersubesi müdür muavini Légion d'honneur nişanının şövalye rütbesini haiz müsyü Jean Lonyriac'ı

taayin cylemişlerdir.

Müşarünileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşğıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır.

Madde — 1

Menşe ve mevridi Türkiye gümrük hudutları dahilindeki arazi bulunan tabii veya mamul müstahsallar Fransaya ithal olundukları zaman asgarî tarifedeki resimlerden ve en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden, yani, gerek ithalât resimleri, gerek bu resimlerin mevzu teşkil ettiği veya edebileceği herhangi munzam resim, emsal ve tezyitler hususlarında Fransanın tarifevî mukarrerat ile veya ticarî mukaveleler vasıtasile herhangi üçüncü bir devlete bahşettiği veya edebileceği en aşğı derecedeki resim miktarlarından müstefit olacaklardır.

Madde — 2

Menşe ve mevridi Fransız gümrük hudutları dahilindeki arazi bulunan tabii veya mamul müstahsallar Türkiyeye ithal olundukları zaman gerek ithalât resimleri, gerek bu resimlerin mevzu teşkil ettiği veya edebileceği herhangi munzam resim, emsal ve tezyitler hususlarında Türkiyenin tarifevî mukarrerat ile veya ticarî mukaveleler vasıtasile herhangi üçüncü bir devlete bahşettiği veya edebileceği en müsait tarifeden müstefit olacaklardır.

Madde — 3

Birinci ve ikinci maddelerin ahkâmına hâlel gelmeksizin menşe ve mevridi Türkiye gümrük hudutları dahilindeki arazi bulunup bu mukaveleye merbut (A) listesinde tadat edilmiş olan tabii ve ya mamül müstahsallar Fransaya ithal olundukları zaman, ve menşe ve mevridi Fransa gümrük hudutları dahilindeki arazi bulunup bu mukavelenamieye merbut (B) listesinde tadat edilmiş olan tabii veya mamül müstahsallar Türkiyeye ithal olundukları zaman, mezkûr listelerde münderig resimlerden veya tenzilât yüzdelerinden istifade edeceklerdir.

Tenzilât yüzdelerinin taallûk ettiği (B) liste-sindeki maddelerden birinetatbik edilen tarife arttırılacak olursa bu tezyidin meriyete girmesinden itibaren dokuz aylık bir mühlet münkazi oluncıya kadar mezkûr madde için mukavelede derpiş edilmiş olan menafi hasebile işbu mukavelenin imzası tarihinde tatbiki terettüp eden resim değıştirilmeksizin muhafaza edilecektir.

Madde — 4

Yüksek Âkit taraflardan birinin gümrük hudutları dahilindeki araziden diğerinin gümrük hudutları dahilindeki araziye ihraç olunan müstahsalât veya emtia, ihracat resim ve mükellefiyetleri hususunun da, Yüksek Âkit taraflardan her birinin her hangi üçüncü bir Devlete bahşettiği veya günün birinde bahşedilebileceği en müsait muameleden müstefit olacaktır. her hangi bir Devlete bahşettiği veya günün birinde bahşedebileceği en müsait muameleden müstefit olacaktır.

Madde — 5

Gümrük tarifelerinde ve yahut tarifelere kabul edilen resim tatbikatı usullerinde idarî veya kanunî mukadderat veya diğer Devletlerle münakit mukavelenameler mucibince tadilat vuku bulduğu takdirde, Yüksek Âkit taraflardan her biri merbut listelerdeki müstahsalların diğer tarafın gümrük hudutları dahilindeki araziden yapılan ithalatı hakkında en müsait muamele idame veya bahşedecektir.

Madde — 6

İthal ve ihraç memnuiyet veya takyitlerine veyahut ticaret serbestliğinin sair tahditlerine müteallik bütün hususlarda, Yüksek Âkit taraflar birbirlerine en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi bahşederler.

Bu muamelenin hilâfına hareket ancak aşağıdaki ahvalden maada hususata caiz olmaz:

- a - Emniyeti umumiye veya ülkenin müdafaasını alâkadar eden sebepler dolayısıyla,
- b - İnsanların, hayvanların, nebatların sıhhatini himayeye matuf sıhhi zabıta tedbirleri ile,
- c - Silâh, mühimmat ve harp malzemesinin ve harbe mahsus bileümle levazımın ithalini murakabe etmek için,
- d - Devlet inhisarlarının icrası için,
- e - Gayri meşru rekabet icrasını menetmek için,
- f - Beynelmül mukavelenamelerin tatbiki dolayısıyla.

Yukardaki ahkâm, Yüksek Âkit tarafların, ithalat hakkında, memleketin hayati menafii iktisadiyesini korumak için lâzım gelen bütün tedbirleri ittihaz eylemek haklarını hiçbir veçhile ihlâl etmez; şu kadar ki bunların muvakkat mahiyette olması ve farklı muamele ihdas edilmeksizin tatbik edilmesi meşruttur.

Yüksek Âkit taraflardan biri ruhsatnameler vasıtasile ithalatı murakabe etmek usulünü tesis ederse bu ruhsatnamelerin diğer taraf müstahsallarına verilmesi hususunda herhangi diğer memleketin tabii veya mamul müstahsallarının tabii tutulacağı ahkâm kadar müsait hükümler tatbik edecektir.

Bu ahkâm mucibince, mezkûr ruhsatnameleri istihsal etmek için yerine getirilmesi lâzım gelen şartlar ve yapılması icap eden muameleler derhal en açık ve en sarîh bir şekilde umumun itilama isal edilecektir. Taleplerin tetkiki en büyük sür'atle ifa olunacaktır.

Ruhsatnamelerin verilisinde de böylece hareket edilecektir; ita usulü mümkün olduğu kadar sade ve müstakir olacak ve bu vesikaların ticaret mevzuu teşkil etmesine mani olacak surette tesbit olunacaktır. Bu maksatla, ruhsatnameler, eşhasa verildiği zaman, ondan istifade edecek kimsenin ismine muharrer olacak ve başkası tarafından kullanılmıyacaktır.

Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden üçüncü bir Devletin müstahsalları lehine muvakkat surette bahşedilmiş olan herhangi memnuiyet ilgası, menşe ve mevridi diğer taraf olan aynı veya mümasil müstahsallara derahl ve hiçbir şartsız tatbik olunacaktır.

Yüksek Âkit taraflardan biri memnuiyet veya takyitler vazettiği takdirde, kontenjanların tesbiti ve muhtemel istisnaî müsaadelerin itası iki memleketin ticarî münasebetlerini mümkün olduğu kadar az müteessir edecek tarzda yapılacaktır.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflar, herbiri diğerinin ülkesinden ithal ettiği emtaanın menşeyini tayin etmek hususunda, birbirlerine karşılıklı en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi bahşederler.

Madde 8 —

Yüksek Âkit taraflardan her biri, ithal edilen müstahsalların menşe memleketini tesbit etmek için, varit olan maddenin ihracı memleketin millî mahsulât veya mamulâtından olduğunu ve yahut orada şeklinin bir tebeddüle uğraması itibarile mezkûr memleketin kanunî mevzuatına tevfikân olveçhile kabulü icap ettiğini mübeyyin bir menşe şahadetnamesinin ithalâtçı tarafından ibrazını ve bu şahadetnamenin kendi konsoloslukları tarafından vize edilmiş olmasını talep edebilecektir.

Menşe şahadetnameleri Yüksek Âkit taraflardan her birinin gerek gümrük idareleri, gerek salâhiyettar ticaret odaları tarafından ita olunacaktır. Bu şahadetnameler mürsil memleketin gümrük idaresi veya resmen tanınmış ticaret odalarının kabul edilen formül dairesinde tanzim ve gerek menşe memleket dilile, gerek mürselünileyh memleket lisanile tahrir olunacaktır. Birinci halde, her iki memleket bunların tercümesini talep etmek salâhiyetni muhafaza ederler.

Konsolosluk makamınca vize edilmiş olup emtaanın kıymetini irae eden menşe şahadetnameleri konsolosluk faturası yerine kaim olabilecektir.

Kıymeti elli Türk lirasını veya bu meblâğın mukabili olan Fransız parasını geçmiyen emtia hakkında:

- 1 - Posta paketleri,
- 2 - Posta ile yapılan irsalât;
- 3 - Hava yolu ile gönderilen ve sikleti 5 kilogram ve daha az olan paketler,

Menşe şahadetnamesine tâbi tutulmıyacaktır.

Seyyar ticaret memurlarının nümuneleri için de, kıymetleri ne olursa olsun, aynı muamele yapılacaktır. Mamafih bu nümunelerin satılması takdirinde bu hüküm tatbik edilmeyecektir.

Madde — 9

Yüksek Âkit taraflar, emtaanın transitine, antröpoya konmasına, tekrar ihracına, aktarmasına ve ithal ve ihraç edilen transit halinde geçen emtaanın maruz kaldığı herhangi diğer ameliyelere müteallik gümrük muamelelerinin ifası, kezalik bunlara ait resimler hususlarında birbirlerine müteakibi en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi bahşederler.

Madde — 10

Yüksek Âkit taraflardan herbirinin ülkesinde, diğer tarafın tabii veya mamul müstahsalları, istihsal ve istihzarlar, ameliye görmeleri, satılmaları, tedavül ve istihlâkleri v. s. münasebetile, mümasil millî müstahsallara tarholunan dahilî resimlerden başkasına veya daha ağırına tabi tutulmıyacaktır.

Mümasil millî maddeler bulunmadığı takdirde, mezkûr resimler, menşe ve mevritleri ne olursa olsun, aynı veya mümasil bütün ecnebi müstahsallara hiçbir fark yapılmaksızın seyyanen tatbik edilecektir.

Madde — 11

Hükümet makamı veya mahallî makamat, kanunî veya idarî ahkâm vasıtasile, serbest ticaretin ierasına - emtaanın gerek satış fiyatlarını tesbit etmek, gerek satılığa konma, tedavül ve istihlâk şartlarını tayin eylemek için - müdahale edecekleri vakit ve daha umumî olarak, mezkûr makamat, dahilî piyasada, satıcının, emanetçinin, alıcının ve müstehlikin hukukunu herhangi bir tahdide tâbi tutulacakları zaman, millî müstahsallar ile diğer Yüksek Âkit tarafın müstahsalları arasında fark yapılmıyacaktır.

Madde — 12

Yüksek Âkit taraflardan herbiri, menşei diğer Yüksek Âkit tarafın ülkesi olan tabii veya mamul müstahsalları ticarî muamelelerde gayri meşru rekabete müessir bir sûrette korumayı ve hasaten, üzerlerinde veya iç zurufunda veyahut dış zurufunda, faturalarda, nakliye evrakında ve ticarî evrakta taşıdıkları markalar, isimler, yıldızlar veya sair işaretler, doğrudan doğruya veya dolayısıyla - menşe, cins, mahiyet veya evsafı mahsusaları hakkında - yanlış delâletleri mutazammın olan bütün müstahsalların veya emtaanın ithalini ve ihracını, kezalik imalini, tedavülünü, antrepoya konmasını, satılmasını ve satılığa çıkarılmasını, müsadere veya herhangi diğer muvafık müeyyideler vasıtasile, bertaraf ve menetmeği taahhüt eyler.

Şurası mukarrerdir ki Yüksek Âkit taraflarca yukarıya dercedilmiş olan müteakbil taahhüt, ülkesinde gayri meşru rekabet hadisesi zahire çıkarılmış olan Hükümet aleyhine tazminat davası ikamesi için hak bahsetmek neticesini hiçbir halde tevhit etmez.

Madde — 13

Yüksek Âkit Taraflardan her biri, kendi ülkesinde diğer tarafın üzüm müstahsallarına ait coğrafi menşe tesmiyelerinin aldatıcı tarzda istimalini - bu tesmiyelerin istihsâl memleketinde usulü dairesinde himaye edilmekte olması ve keyfiyetin kendisine tahriren tebliğ edilmiş bulunması takdirinde - menetmek için icap eden her türlü tedbirleri almayı taahhüt eyler. mezkûr tebliğ bu menşe tesmiyelerini taşıyan arazinin tahdidini ve menşe şhadetnamesinin itasma müteaklik usulü istihdaf etmelidir.

Yukarıda işaret edilmiş olan müstahsalların - bunları ihtiva eden fıçılar, şişeler, zuruf ve sandıklar üzerinde taammüden kullanılmış sahte menşe tesmiyelerini tazammun eden markalar veya isimler bulunduğu takdirde - bilhassa ithal ve ihracının, antrepoya konmasının, imalinin, tedavülünün, satılmasının veya satılığa çıkarılmasının müsadere veya memnuiyet veya sair müeyyideler vasıtasile iki memlekette her birinin kanunî mevzuatına tevfikân önüne geçilecektir .

Bu suretle sahte isim taşıyan müstahsalların müsaderesi veya sair müeyyideler, Yüksek Âkit taraflardan her birinin, müteakbil kanunî mevzuatına tevfikân, gerek idarenin, gerek müddei umumiliğın veya alâkadar şahsın talebi üzerine tatbik olunacaktır.

Üzüm müstahsallarına coğrafi tesmiyeler kullanmak memnuiyeti, - haddi zatında bunlara hakkı olanlar hariç olmak üzere - müstahsalların hakikî menşei zikrolunacak veya sahte tesmiyelere (nevi), (tarz), (tip) ve saire gibi bazı tashihler terfik edilecek olsa bile bakidir.

Yüksek Âkit taraflardan birinin üzüm müstahsallarına ait hiç bir coğrafi menşe tesmiyesi, istihsâl memleketinde usulü dairesinde himaye edilmekte olduğu ve bu keyfiyet diğer tarafa icabı veçhile tebliğ olunmuş bulunduğu takdirde, nev'e delâlet eden mahiyeti haiz telâkki edilemeyecektir.

Bu tesmiyelere dair olan arazi tahditleri ve evsaf izahları aynı usul ile tanınacaktır.

Madde — 14

Yüksek Âkit taraflar edebî ve bedî eserler müelliflerinin haklarını ülkelerinde himaye etmek için, müteakbil münasebetlerinde, 9 eylül 1886 da Bern de imzalanıp 15 teşrinisani 1908 de Berlin de tadilat görmüş olan beynelmilel mukavele ile 20 mart 1914 tarihli Bern munzam protokolunu tatbik eylemeği taahhüt ederler.

Madde — 15

15 nisan 1921 de Barsölon konferansında kabul edilmiş olan transitin serbestliği hakkında mukavelename ve esasî nizamname ile 19 nisan 1921 de mezkûr konferansta kabul edilmiş olan beynelmilel ehemmiyeti haiz seyrisefaine kabiliyetli su yollarının rejimine mütedair mukavelename ve esasî nizamnameye iltihak etmiş bulunan Yüksek Âkit taraflar iki memleket arasındaki münasebetlerde bunların tatbikini teshil edeceklerdir.

Madde — 16

Yüksek Âkit taraflar, demiryolile nakliyatta, geldikleri ve gidecekleri yer neresi olursa olsun, gerek insanlar ve gerek emtaanın nakli hususlarında, birbirlerine mütekabilen en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi tatbik edeceklerdir.

Madde — 17

Yüksek Âkit taraflardan birinin sancağını taşıyıp, hamulesiz veya hamuleli olarak, diğer tarafın sularına veya limanlarına girecek veya oralardan çıkacak olan gemi ve vapurlar, oralarda - hareket ettikleri veya gidecekleri yer neresi olursa olsun - millî sefaine yapılan muamelenin yanından her hususta müstefit olacaklar ve millî sefaine tahmil edilen veya edilebilecek olanlardan başka, Devlet, vilâyetler nahiyeler veya hükûmetin müsaade ettiği herhangi bir teşekkül nam ve hesabına istifa olunan - ne unvan altında olursa olsun - hiç bir resim ve mükellefiyete tabi tutulmıyacaklardır.

Hamuleler - mevrit ve mahallî sevkleri neresi olursa olsun - millî sancak altında ithal veya ihraç edilmiş oldukları takdirde tabi olacakları uresim ve mükellefiyetlerden başkasına ve daha ağırına tabi tutulmıyacaklar ve aynı takdirde görecekları muameleden başkasına hedef olmayacaklardır. Aynile, yolcular ve bunların ağırlıkları millî sancak altında seyahat ediyorlarmış gibi muamele göreceklarıdır.

Madde — 18

Deniz sefinelerinin milliyetinin tayini, Yüksek Âkit taraflardan her biri canibinden, mütekabilen sancağın kanunu mucibince yapılacaktır.

Madde — 19

Yüksek Âkit taraflardan her birinin gemileri diğer tarafın bir veya müteaddit limanına, gerek oralara mevritleri ecebî memleket olan hamule, emtia ve yolcularının hepsini veya bir kısmını indirmek, gerek oralarda, ecebî memlekete götürmek üzere hamule, emtia ve yolcularının hepsini veya bir kısmını irkâp etmek için gidebileceklerdir.

Madde — 20

Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden diğerine mütekabiliyet kaydile bahşedilmiş olan millî muamele menfaati.

1 - Yüksek Âkit taraflardan herbirinin ülkesinde mer'î veya mer'iyete konacak kanunlarla tanzim edilmekte devam edecek olan kabotaja;

2 - Yüksek Âkit tarafların kara sularında sayıt icrasına ve millî sayıt istihsalâtının mevzu teşkil ettiği veya edebileceği hususî menfaatlara;

3 - Yüksek Âkit taraflardan herbiri canibinden, kendi ticarî bahriyesinin inkişafını terqip maksadile tebaaferına, gerek ticaret gemileri inşa veya iştirası için prim ve naktî muavenet olarak, gerek ticarî bahriyeye müteallik herhangi prim ve teşvik suretinde, bahşedilmiş veya edilebilecek olan menfaatlara;

4 - Devletin emaneten veya biliştirak işlettiğikendi gemilerine bahşedilen menfaatlara;

5 - Deniz sporu şirketlerine verilen imtiyazlara;

6 - Limanların, açık demirleme mahallerinin, sığ sahillerin bahri hizmetlerinin icrasına, tahlisiye ve bahri yardım hizmetlerinin ifasına ve kılavuzluk ve cer icrasına şamil almiyacaktır.

Diğer cihetten, Yüksek Âkit tarafların biri canibinden diğerine mütekabiliyet kaydile bahşedilmiş olan millî muamele menfaati, mevrit veya mahalli sevkleri Şimalî Afrikadaki Fransız protektroları olan müstahsalların müstefit oldukları veya olabilecekleri hususî menfaatlara şamil olmayacaktır.

Madde — 21

Hastalık veya sair sebepler dolayısıyla mürettebatı tam olmıyan Fransız ticaret gemilerinin kaptanları, Türkiye limanlarında ve mütehabilen, aynı haldeki Türk ticaret gemilerinin kaptanları Fransız limanlarında, seyahatin davamı için icap eden gemicileri mahallî zabıta kanun ve nizamlarına uyarak hizmete kaydedebileceklerdir.

Madde — 22

Yüksek Âkit taraflardan birinin herhangi bir gemisinin, fen hava veya bir sebebi müebir dolayısıyla - aynı ahvalde millî gemilerden istifa edilen resim ve mükellefiyetlerden başkasını tesviyeye mecbur tutulmaksızın - diğer tarafın bir limanına iltica etmesi, orada tamir edilmesi, icap eden levazımı tedarik etmesi ve tekrar denize açılması caizdir.

Maamafih, Yüksek Âkit taraflardan birinin yukarıdaki fıkrada derpiş edilen ahval sevkile diğer tarafın bir limanına iltica etmiş bir geminin kaptanı, masarifini korumak için hamulesinin bir kısmını satmak mecburiyetinde kalırsa mahallî nizam ve tarifelere uymakla mükellef olacaktır.

Madde — 23

Yüksek Âkit taraflardan birinin sancağını taşıyan bir gemi diğer memleketin sahillerinde kayaya oturacak veya batacak olursa, mahallî makamat onun yardım ve müzaheret görmesine ihtimam edecekler ve kurtarılabilecek olan eşyanın himayesi ve eşyanın muhafazası zmnında icap eden bütün tedbirleri alacaklardır. Mezkûr makamat en yakındaki salâhiyettar konsolosluk makamını derhal haberdar edileceklerdir. Mütakabil konsolosluk makamları vatandaşlarına müzaheret edebileceklerdir.

Mhallî makamatın müdahalesi bu hususta hiç bir nevi masarif istifasını mucip olmayacaktır; mamafih tahlisiye ameliyelerinin ve kurtarılmış eşyanın muhafazasının istilzam edeceği, kezalik aynı halde millî gemilerin tesviyesine tabi tutulacakları masarif müstesnadır.

Gmiler veya enkazı - kazadan kurtarılmış makineler, teçhizat ve âlât, mobilye ve her türlü teferruat ve vesaik dahil olmak üzere - geminin sahibi veya bunun usulü dairesinde mezuniyeti haiz bulunan mümasili tarafından mahallî kanunda derpiş edilen mühlet zarfında talep vukubulacak olursa, bunlara teslim olunacaktır. Satılma takdirinde, hasıl olan meblâğ masarif tenzil edildikten sonra, mezkûr gemi sahibine tevdi edilecektir.

Gemi sahiplerinin tebaasından buldukları Yüksek Âkit tarafın konsolosluk makamı, bunlar hazır buldukları zaman, kurtarılmış eşyanın veya, satılma takdirinde, hasıl olan meblağın kendisine tevdiini talep edebileceklerdir.

Kazadan kurtarılmış her nevi emtia ve eşya, dahilî istihlâke arzedilmedikçe, hiç bir gümrük resmine tabi olmayacaktır.

Madde — 24

Bu mukavelenin ahkâmı Cezayi tatbik olunur.

Madde — 25

İmza protokolunda münderiç hususî ahkâm mahfuz kalmak şartile, bu mukavelename Fransız müstemlekelerine, Fransa himayesindeki memleketlere, kezalik Camerouna ve Togo'ya tatbik olacaktır.

Madde — 26

Yukarıdaki maddelerde derpiş edilen en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi
à) Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden hemhudut memleketlerle hududun iki tarafında on beşer kilometreyi geçmiyen bir saha dahilinde yapılan hudut ticaretini kolaylaştırmak için bahşedilen veya edilebilecek olan imtiyazlara;

- b) Sarre havzası lehine Fransa tarafından tesis edilmiş olan hususî gümrük rejimine ;
c) Fransanın, 1914 den 1918 e kadar içinde bulunmuş olduğu harp halinden mütevellit malî tediyeleri kolaylaştırmağa mahsus ithalât için tarife hususunda tesis edebileceği hususî rejime ;
d) Gümrük tarifesi hususunda, Türkiyenin 1923 de Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış olan memleketlere bahsettiği veya edebileceği hususî menfaatlere ;
e) Fransanın kendi müstemlekelerine, protektoralarına ve hüümü altında bulunan memleketlere gümrük hudutları dahilindeki arazide bahsettiği veya edebileceği, ve yahut bu müstemleke veya protektoraların Fransaya, bunun diğer müstemlekelerine, protektoralarına ve hükmü altında bulunan memleketlerine bahsettikleri veya edecekleri tercihi mütazammın menfaatlere tatbik olunmıyacaktır.

Madde — 27

İki memleket arasında bir hakem mukavelenamesinden tevellüt edebilecek ahkâm mahfuz kalmak şartile, iki Yüksek Âkit taraf arasında, bu mukavelenamenin tefsiri dolayisile zuhur edip diplomasi tarikile halledilmemiş olan ihtilâflar bilittifak ve tahkimname tariki ile hakeme tevdi edilecektir.

Madde — 28

Bu mukavelename bir sene için aktedilmiş olup tasdik edilecek, ve Paris'te yapılacak olan tasdiknameler teatisinden on beş gün sonra mer'iyete girecektir.

Bir senelik müddetin inkizasından lâakal altı ay evvel Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden feshedilmezse, kendiliğinden temdit olunacak, ve Yüksek Âkit taraflardan biri veya diğeri canibinden fesholunduktan sonra altı aylık bir müddetin inkizasına kadar mer'iyette kalacaktır.

Yukarıda vazolunan ahkâmı tasdik etmek üzere murahhaslar bu mukavelenameyi imzalamışlar ve mühürlerle mühürlemişlerdir.

Ankara'da, 29 ağustos 1929 da, iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Charles de Chambrun

Jean Louyriac

Zekâi

Mustafa Şeref

Menemenli Numan Rifat

İmza protokolu

Bu günkü tarihli mukavelenamenin imzası esnasında, Yüksek Âkit taraflar, onun bazı ahkâmını ve bunların tatbik şeraitini aşağıdaki hükümler mucibince tasrih eylemeğe karar vermişlerdir.

Birinci maddeye müteferrihan

Türkiyeden Fransanın gümrük hudutları dâhilindeki araziye ithal edilen İzmir üzümleri bu mukavelenamenin imzası tarihinde Korent üzümlerine tatbik olunan muameleye tabi tutulacaktır.

Pastaçılık ve şekerlemecilikte istimal edilen bu üzümler için asgarî tarife resimlerinin derpiş edilen tenzili münhasıran:

1) Posta paketi ile vukubulan irsalâta;

2) Resimler cetvelinin tavzihati mutazammın notlarında yazılı olan tarife ve şeraite mutabık ve uygun irsalâta mahsus olacaktır. (Azamî 50 kiloluk sandıklar içinde, veya azamî 80 kiloluk variller içinde)

Şurası mukarrerdirki menşe ve mevridi Türkiye olup yukarıda derpiş edilen tenzilden istifade edenlerden başka olan kuru üzümler, resimler cetvelinin tavzihati mutazammın notlarında yazılı tarif ve şartlara uygun bulunursa "istihlâke salih,, addedilecektir.

Birinci ve ikinci maddelere müteferrihan

Gümrük resimlerinin mevzu teşkil edebileceği tezyitler hususunda, Fransız Hükûmeti, birinci madde hükmünün, reyince, 27 mart 1910 tarihli Fransız kanununun üçüncü maddesinin kendisine tanındığı salâhiyeti ihlâl edemeyeceğini beyan eyler. Aynile, Türk Hükûmeti de ikinci madde hükmünün, reyince, 8 haziran 1929 tarihli ve 1499 numaralı Türk kanununun üçüncü maddesinin kendisine tanındığı salâhiyeti ihlâl edemeyeceğini beyan eyler.

Üçüncü maddeye müteferrihan

8 haziran 1929 tarihli ve 1499 numaralı kanunun on beşinci maddesine tevfiakan Türk tarifesi-nin herhangi bir tezyidi resmî gazete ile neşrinden itibaren üç aydan az zaman zarfında mer'iyete konamaz.

Şurası mukarrerdir ki üçüncü maddede derpiş edilmiş olduğu veçhile Türkiye gümrük tarifesi-ndeki miktarların tezyidine tevessül ettiği takdirde, iki Yüksek Âkit taraf, bu tezyitlere çaresiz olmak ve onlara, yeni esaslar üzerine, bir anlaşma sureti tesviyesi aramak maksadile, mukavelenamenin devamı esnasında, müzakerata girişmek için şimdiden mutabıktırlar.

Birinci ve dokuzuncu maddelere müteferrihan

Bu mukavelenamenin tatbiki hususunda, Türkiye ülkesinin muhtelif aksamı arasında fark yapılmıyacaktır; binaberin İstanbul yolile Fransaya ithal edilen bütün Türk müstahsalları herhangi diğer bir Türk limanından doğrudan doğruya geldikleri zaman görecekları muamelenin aynıne tabi olacaklardır.

Altıncı maddeye müteferrihan

Altıncı maddenin ihracat memnuiyetleri hakkındaki ahkâmı iki taraflı Devlet mukavelelerine mevzu teşkil eden veyahut tebdil veya taviz şartlarına tabi bulunan istisnalara tatbik edilmeyecektir.

Bu kayıt ile, altıncı maddenin en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesine beynelmilel mukavelelerin tatbiki dolayısıyla bir istisna derpiş eden hükmünün Yüksek Âkit taraflardan biri hakkında - bu taraf canibinden beynelmilel mukavelelerin istihdaf ettiği memnuiyetler hususunda kabul edilmiş olan usul mezkûr mukavelelerde munderiç müsaadekâr muamele kadar bilfiil serbest olduğu takdirde - farklı bir muamele tesis etmekteşirini haiz olmaması mukarrerdir.

Şurası da mukarrerdir ki işbu altıncı madde zeylinde işaret edilen ihracat memnuiyetlerinden istisnalar Fransaya müteallik husus, münhasıran 1927 de Genevre konferansında Fransız Hükûmetinin sureti mahsusada mahfuz tutmuş olduğu memnuiyete müteallik olanlardır.

Sekizinci maddeye müteferriian

Yüksek Âkit taraflardan biri, menşe şahadetnameleri hususunda, üçüncü bir Devlete ileride muafiyetler veya suhuletler bahşedecek olursa, bu menfaatlardan istifade hakkı, mütekabiliyet şartile, diğer taraftan vuku bulan ithalâta da derhal teşmil edilecektir.

On üçüncü maddeye müteferriian

Bu maddenin ahkâmı sureti mahsusada, coğrafi menşe tesmiyelerinin fabrika markası veya üzüm müstahsalları ismi şeklinde istimalini istihdaf eder.

İltisabı mucip olabilecek sair istimaller her memleketin müteakabil kanunî mevzuatına tabidir.

Maamafih, teammüden irtikâp edilmiş olan hilekârlığın suiistimalin yapıldığı mahaldeki salâhiyettar mahkemeler tarafından meydana çıkarılması lâzım geleceği mukarrerdir.

Fransa Hükûmeti, bu mukavelenamenin mer'iyete konmasından itibaren on aylık mühlet zarfında bu maddenin ahkâmının tatbikını mutalebe eylemiyeceğini beyan eder.

Mezkûr mühlet esnasında ve en geç olarak bu mukavelenamenin iki defa kendiliğinden temdit edilmiş olmasından evvel, iki Yüksek Âkit taraf, bu maddenin filen tatbiki şartini müştereken tetkik edeceklerdir.

On dördüncü maddeye müteferriian

Türkiyenin elyevm mahfuz tuttuğu Türkçeye tercüme hakkı hususunda, Fransa Hükûmeti on dördüncü maddede zikredilen beynelmilel mukavelenameler ahkâmının tatbikını iki senelik bir müddet zarfında mutalebe eylemiyeceğini beyan eder.

On yedinci maddeye müteferriian

Şurası mukarrerdir ki Türkiye, üçüncü bir Devletle münasebatında, bahrî limanların beynelmilel usulüne mütedair 9 kânunuevvel 1923 tarihli Genève mukavelename ve esasî nizamnamesini - ona merbut melfuflar ve protokol dahil olmak üzere - tatbika vazedecek olursa, bu senetlerin tatbiki Türkiye ve Fransa arasındaki münasebata derhal teşmil edilecek ve iki memleket arasında meriyette ipka edilmiş olan Barsölon Konferansı tavsiyeleri tatbikının yerine kaim olacaktır.

Yirmi birinci maddeye müteferriian

Şurası mukarrerdir ki hizmete alma kunturatosu, daima serbestçe kabul edilmiş olmak şartile, kunturato âkitlerinin uyarına göre, memleketlerden biri veya diğerinin kanunlarına mutabık bir nümune mucibince akteedilebilecektir.

Yirmi beşinci maddeye müteferriian

1 - 1 inci ve 2 inci maddelerde derpiş edilen muamele menşe ve mevritleri Fransız müstemlekeleri, Fransanın himayesi altındaki memleketler, kezalik Cameroun ve Togo arazisi olan müstahsallar - bu müstahsallar ana vatanın bir limanında aktarma edilmiş olsun olmasın - tatbik olunacaktır.

2 - 6 inci, 13 üncü, 17 inci, 19 uncu ve 21 inci maddeler, bir taraftan Türkiye, diğer taraftan Fransanın müstemlekeleri ve himayesindeki memleketler ve Cameroun ve Togo arazisi arasındaki ticaret ve seyrisefain münasebatında tatbik olunmıyacaktır.

Bununla beraber, Fransız Hükûmeti, müstemlekelerinde, protektora memleketlerinde, kezalik Camerounda ve Togoda Türkiyenin zararına farklı bir muamele tesis edecek mahiyette olan memuriyet veya takyit tedbirlerine tevessül eylemek niyetinde olmadığını beyan eder.

Keza Türkiye Hükûmeti, Türk ülkesinde, Fransanın müstemlekelerinin ve himayesindeki memleketlerin ve Cameroun ve Togo'nun zararına farklı bir muamele tesis edecek mahiyette olan memuriyet veya takyit tedbirlerine tevessül eylemek niyetinde olmadığını beyan eder.

3 — 9 uncu maddenin tatbiki için, Türk Hükûmeti, Hindicini arazisinden bu müstemleke ile hemhudut memleketlere yapılan transit hususunda bahşedilmiş olan tercihkâr tarifelerle nizamnameleri mutalebe etmiyeceğini beyan eder.

4 — 14 üncü ve 15 inci maddelerle 17 inci madde müteferriinin bir taraftan Türkiye diğer taraftan Fransa müstemlekeleri, Fransanın himayesindeki memleketler ve Cameroun ve Togo arazisindeki ticaret ve seyrisefain münasebatında tatbiki, bu maddelerin taallük ettiği beynelmilel mukaveleler mezkûr müstemlekelerde, protektora memleketlerinde, Cameroun ve Togo'da mer'iyete kondukça ancak icra edilecektir.

5 — Her ne kadar 1 teşrinisani 1927 tarihli Türk - Fransız mukavelesile bu günkü mukavele-namenin bahrî limanlarda seyrisefaine müteallik 17 ve 19 uncu maddeleri Fransanın müstemlekeleri-ne protektora memleketlerine, keza Cameroun'a ve Togo'ya kabili tatbik değilse de, Yüksek Âkit taraflar, mezkûr mukavelede ve maddelerde istihdaf edilen hususlar için birbirlerine müteka-bilen en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi bahşederler.

Charles de Chambrun
Jean Lowyriac

Zekâi
Mustafa Şeref
Menemenli Numan Rifat

«A» LİSTESİ

Fransız tarife №	Cinsi eşya	Gümrük resmi Frank
20	Mükerrer Barsak: Taze ham,.....	10
	Kuru yahut tuzlu.....	25
21	Ham deri taze yahut kuru Büyük yahut küçük.....	Muaf
22	Kürklü ham deriler.....	Muaf
23	den Sair yünler, yağm halinde ve deri üzerinde.....	Muaf
25	den Kıl : Ham	
	Taranmış yahut eczalanmış Tiftik keçisi kılı.....	Muaf
27	den İpek : Koza, fırınlanmış taze,...	Muaf
	» Kuru....	Muaf
	Kırıntı.....	Muaf
	Taranmış, döküntü, saf, kamçıbaşı..	0,26
33	den Balmumu, çirkleri dahil....	12
34	den Kümes, tuyur ve av hayvanatı yumurtalar: evvelen kabuklu taze yahut soukta veya diğer mücaz bir usul ile muhafaza edilmiş....	24
70	den Arpa dane.....	15
80	den Kuru sebzeler: Bakla ve acı bakla tane halinde... Kuru fasulya tabii tane halinde... Mercimek tane halinde..... Bezelye » ».....	7 15 20 15
84	a dan Harnup,.....	3
85	den (İncir ekle mahsus..... Sofra Meyvaleri yahut diğerleri kuru veya fur- nda kurutulmuş (Fındık kabuksuz	6 20
	(Fındık kabulu	12
	(Fıstık.....	125
	(Kuru üzüm « Sultaiye » pastacılıkta müstamel	40

Fransız tarife №	Cinsi eşya	Gümrük resmi Frank
88 den	Zeyti tohum ve meyvalar	
	Kabuğu soyulmuş pamuk tohumu	Muaf
110 a dan	Sairleri susam ve keten tehumu dahil zeytin Saf sabit yağlar, sabun imaline mahsus zeytin yağı....	12,90
112 den	Uçucu yağ yahut ruh : Gül	65
114 den	Kitre zamkı	Muaf
123 den	Afyon	Muaf
126 dan	Kökler : Meyan kök,üham	Muaf
141	Pamuk : Çiğidi ayıklanmış, yığın halinde,kasarsız	Muaf
141 Mükerrer	Pamuk döküntüleri	Muaf
156	Mazı, (Baie denerprune) cehrî (sarı tohum (palamut tam kırılmış yahut öğüdülmüş	Muaf
157	Boyacılık ve debağatte müstamel sair kökler, otlar, yapraklar çiçekler, salkımlar, tohumlar, meyveler ..	1,70
165	Her nevi hububat kepeği	0,80
179 dan	Lüle taşı . . .	Muaf
221 den	« Seman bakırı » ham, dökme, kütleler, taneler külçeler, lavhalar halinde ve pillere mahsus bakır	Muaf
231 den	Manganiz (Cevher) ..	Muaf
233 den	Kron cevheri ..	Muaf
442 den	(Evvelenden) düğümlü veya bükümlü halılar : 200 den 300 sıraya kadar	100
	301 » 400 » »	125
	401 » 500 » »	190
	501 sıra veya daha yukarı	250
Mü. 459 den	İşlemeler : 6 dan - evvelen	35
	6 » - salisen	40
	7 » - evvelen	80
493 den	Müstahzer kürkler yahut dikilmiş parçalar halinde deniz kurtu ve deniz kunduzu, fok ve bülübak, « Peti gri » sincap ve sak dö peti gri hamster ve beyaz ada tavşanı, astragan hareli ve kıvırcık deri veya tulum halinde beyaz tavşan, « Lievre blanc » ve sak dö lievre, keçi, deri yahut tahta halinde Asya müflonu ve koyunu, deri ve tahta halinde kastor, nitri, Çin blerosu, Amerika links oposumu, tilki, fare, skungs, vizon . .	Muaf
640 (3üncü4)	Sigar ve sigara ağızlığı kehribar ilh. .	87
0377 den	Valeks (Palamut hulâsası)	17,50

« B » LİSTESİ

Türkiye tarife №	Cinci eşya	2 / 6 / 1929 tarihli kanun- la tesbit edilen tarife	Yüzde hesa- bile bahşedi- len tenzilât
33	Balık yağları: Â - Tababette müstamel yağlar: (İç kapların sıkleti dahildir)	15,00	25
	B - Sanayide müstamel	6.00	17,1/2
60 dan	Hazırlanmış ziynet tüyleri ve bunlardan ma- mul eşya (mevaddı saire ile mürettep veya gayri mürettep) B.- Sair ziznet tüyleri (yelpazeler, podra ponponları dahildir)	75.00	17,1/2
75 den	İşlenmiş deriler: A - 2. - Vidala, vaketa ve telâtin denilen deriler	175.00	12,1/2
	B. - 1 - Keçi, koyun, kuzu ve oğlak derileri	255,00	12,1/2
	C. - Koyun, kuzu, keçi, oğlak, fok, tim- sah, yılan derilerile sair bilcümle deriler den ruganlı, kabartmalı, glâse, kumlu, resimli, yıldızlı, kadife taklidi (podösüet) maroken, tüylü ve sair surette müzeyyen olanlar (Eldiven için kesilmiş olanlar da dahildir.	400.00	15
78 den	Kösele ve sun'î kösele: A. - Kösele ve sun'î kösele ve bunların lâakal tam ökçelik parçaları	80.00	12,1/2
84 den	Yüzleri boyalı boyasız derilerden mamul ayak- kapları, tabanları köseleden veya sair me- vattan (Tüylü veya tüysüz nevilerden mamul çarıklarda dahildir) C. - 1. - Bir çiftin sıkleti (400) grama ka- dar	1600.00	20
	2. - Bir çiftin sıkleti (401) Gramdan (800) Grama kadar	1360.00	20
	C. - 3. - Bir çiftin sıkleti (800) gram veya ondan yukarı	1120.00	20
85 den	Yüzleri tamamen veya kısmen lifi mevattan mamul ayakkapları (tabanları kavçuktan maada mevaddı saireden ve köseleden)		

Türkiye tarife №	Cinsi eşya	3 / 6 / 1929 tarihli kanun- la tesbit edilen tarife	Yüzde hesa- bile bahşedi- len tenzilât
	A.- 1 - Bir çift sikleti (400) grama kadar	1500.00	20
	A.- 2.- » » » (400) » ve ondan yukarı	1050.00	20
	B.- 1.- Bir çiftin sikleti (400) grama kadar	480.00	20
	B.- 2.- » » » (400) » yukarı	360.00	20
87 den	Deri ve kösele mamulâtı:		
	A.- 1.- Sade veya mevadı adiye ile mü- rettep olanlar	680.00	20
	A.- 2.- İpek mensucat veya fil dişi bağa ve zikıymet meadin ile mürettep olanlar	9600.00	25
89	Makine kayışı hortum ve makinelerde müsta- mel sair deri ve kösele mamulâtı	60.00	17.1/2
91	İşbu tarifenin başka yerlerinde zikredilmiyen deri veya köseleden mamul eşya (mevadı saire ile mürettep veya gayri mürettep)	600.00	17.1/2
102	Her nevi yünden ve kıldan iplik: Örme ve dokuma makineleri için masuraya sarılı ipeklerde dahildir)		
	A. 1.- Bir kilosu 10.000 metreye kadar olanlar.	80.00	25
	A.- 2.- » » 10.000 metreden zi- yade olanlar	75.00	25
	B.- 1.- » » 10.000 metreye kadar olanlar	92.50	25
	B.- 2.- » » 10.000 metreden ziya- de olanlar	80.00	25
	C - 1 - Boyasız	162.50	25
	C - 2 - Boyalı	175.00	25
103	Müfredat üzere satılabilecek hale getirilmiş her nevi yün ve kıl ipliği (küçük çile yu- mak, makara zıvana ve saire şekilleri) (Makara ve kâğıt zıvana sıkletleri dahildir)	162.50	25
106 dan	safi yünden mamul başka yerde zikrolun- mıyan mensucat (örme kumaşlar da dahil- dir) (mevadı saire ile mürettep olsun olmasın)		
	A - Metre murabbainın sıkleti (200) gram kadar	360.00	30
	B - Metre murabbainın sıkleti (201) gramdan (600) grama kadar	270.00	25

Türkiye tarife №	Cinsi eşya	3 / 6 / 1929 tarihli kanun- la tesbit edilen tarife	Yüzde hesa- bile bahşedi- len tenzilât
107 den	Arışı kâmilen pamuk yün mensucat A - Metre murabbainın sıkleti (200) grama kadar	212.50	25
	B - Metre murabbainın sıkleti (201) gramdan (600) grama kadar	162.50	25
125 den	Safi ipek ve sun'i ipeğin gayri mevadî lifiye ile mahlût yün dokuma kumaş veya keçeden şapka ve sair başlıklar (mevadî saire ile mürettep veya gayri mürettep) (erkek, kadın ve çocuk için) adedinden:		
	A - 2 - Sair şapkalar	1.00	10
	B - 1 - Donatılmış	6.30	20
	B - 2 - Donatılmamış	1.00	10
132 den	İplik ibrişim A - İpekten boyalı, boyasız (müfredat üzere satılabilecek olanlar da dahildir)	1050.00	20
133 den	Tül, gaz ve eleklik ipek veya sun'i ipekten veya diğer mevadî lifiye karışık (madenî teller ve saire ile mahlût olanlar da dahildir) A - Düz tül ve gaz (benekli ve resimli olanlarda dahildir)	4200.00	20
	B - Perdelik tül bobino	3600.00	20
134	Safi ipek veya sun'i ipekten sair mensucat ve kurdele (madenî teller mevadî saire ile mü- rettep mahlût veya işlemeli ve nakışlı olanlar da dahildir) (örme olan kumaşlar mensucat- tan maduttur)	3600.00	30
135	Sair lifi mevad ile mahlût ipek veya sun'i ipekten mensucat ve kurdele A - İpek miktarı yüzde ondan ziyade yirmiyeye kadar (yirmi dahildir)	600.00	20
	B - İpeğin miktarı yüzde yirmiden fazla yüzde elliye kadar (elli dahildir)	1000.00	20
	C - İpeğin miktarı yüzde elliden fazla yüzde yetmiş beşe kadar (yetmiş beş dahildir)	1600.00	20
136	Kadife, plüş ve kadifeli ve havlı kumaşlar ve kurdeleler A - Safi ipekten veya sun'i ipekten	2400.00	20

Türkiye tarife №	Cinsi eşya	3 / 6 / 1929 tarihli kanun- la tesbit edilen tarife	Yüzde hesa- bile bahşedi- len tenzilât
	B - Sair mevadî lifiye ile mahlût ipektan (yüzde yetmişten ziyade ipeği havi olanlar «A» fıkrasında dahildir)	880.00	20
137	İpek veya sun'î ipekten dantelâ ve dantelâ örgüleri bilimum harçlar ve kumaşlar	4200.00	20
139	Şeritçi ve kaytancı eşyası (posmanteri) şerit, kaytan, saçak, kordon, tırtıl düğme, püskül işlemeli ve işlemez harçlar		
	A - İpekten veya sun'î ipekten	2100.60	20
	B - Sair lifi mevad ile mahlût ipekten veya sun'î ipekten	1200.00	20
143	İpekten sun'î ipekten örme çorapçı eşyası		
	A - Safi ipekten	6000.00	20
	B - Mahlût	3600.00	20
145	Mendil, peçe boyun ve omuz atkıları vesaire		
	A - Safi ipekten	4800.00	20
	B - Sair mevad ve elyaf ile mürettep veya mahlût	3300.00	20
	C - İşlemeli veya yapıştırımalı	3400.00	20
146	Dokuma kumaşlar boyun bağı (her şikilde)		
	A - Safi ipekten ve sun'î ipekten	4200.00	20
	B - Diğer elyaf ile mahlût	3000.00	20
147	Dikilmiş veya yalnız biçilmiş şemsiye yüzleri		
	A - Safi ipek ve ya sun'î ipek	4800.00	20
	B - Diğer elyaf ile mahlût	3000.00	20
149	Kadın elçantaları, cüzdan kese ve podra pomponu		
	A - Safi ipek veya sun'î ipek	3000.00	20
	B - Alyafı saire ile mahlût	1800.00	20
157	Pirinç		
	A - Çeltik	7.50	25
	B - ayıklanmış	15.00	20
212	Çukolata ve hazırlanmış şekerli kakao her- şekilde) (iç kapların sıklığı dahildir) (mevadî saire ile mahlût olsun olmasın)	150.00	20
215	Şarap		
	A - Fıçı içinde veya emsali büyük kaplarda	120,00	25
	B - Şişe desti damacana içinde (kapların sıklığı dahildir)	150.00	25
219	Kopürür şaraplar (iç kapların sıklığı dahildir)	500.00	25

Türkiye tarife №	Cinsi eşya	3 / 6 / 1929 tarihli kanun- la tesbit edilen tarife	Yüzde hesa- bile bahşedi- len tenzilât
218	rakı, rom , konyak , vermut, viski , votk, cin, amerpikon, fernetbranka ve emsali şekersiz müskirat (Meyvalı olanlar da dahildir)		
	A - Fıçı içinde	225.00	20
	B - Sair kaplarda (iç kapların sıklığı dahildir)	240.00	20
219	Maraskino, Küroso, Kakao, Şartröz, Krem dömant mandarin ve sair şekerli müskirat (iç kapların sıklığı dahildir)	450.00	20
222	Şekerli gazoz, limonata ve emsali şerbetler (iç kapların sıklığı dahildir)	30.00	20
223 den	Tohumlar :		
	D - Sebze, çiçek, her nevi ağaç ve işbu tarifenin başka mahallerinde zikrolunmıyan sair nebatat tohumları.	10,00	20
225	Sisam yağı:	36.00	20
233 den	Sanayide müstamel yağlar		
	A - Koku ve araşit yağları	25.00	20
236	biber (kara, beyaz) yeni bahar		
	A - Döğülmemiş	48.00	20
	B - Döğülmüş (iç kapların sıklığı dahi- lidir)	90.00	20
276 dan	Debegatta müstamel mevadı nebatıye ve hu- lâsaları.		
	B - Mazı, somak, rodul, füstel ve saire	4.50	20
	C - Kuru hülâsalar (kebrako, kestane, mimoza ıhlamur ve saire)	24.00	20
281 den	Sellüloit galâlit ve emsali ve bunların ma- mulâtı:		
	C - Mevadı, saire ile mürettep veya gayri mürettep mamulâtı.	360.00	20
325	Katranlı, asfaltlı, ve mümâsilleri yahut lifi mevat ile mürettep sargılık kâğıtlar	6.00	20
335	Hassas kâğıt (her kalınlıkta) (iç kapların sıklığı dahildir)		
	A.- Hassas fotoğraf kâğıdı (hassas kart- postallar da dahildir)	62.50	25
	B.- Hendese ve sairede müstamel hassas kâğıtlar ve şeffaf saman kâğıtları	30.00	25

Türkiye tarife №	Cinsi eşya	3 / 6 / 1929 tarihli kanun- la tesbit edilen tarife	Yüzde hesa- bile bahşedi- len tenzilât
369	Pamuk ipliği: boyalı, İstampalı (tek veya ziyade telli) A - 14 İngiliz numarasına kadar (No. 14 dahildir)	62.50	20
	B.-14 numaradan yukarı 24 İngiliz nu- marasına kadar (No. 24 dahildir)	67.50	20
	C.- 24 İngiliz numarasından yukarı	60.00	20
370	Parlak (merserize) kasarlı kasarsız veya boyalı (tek veya daha ziyade telli) A.- 14 İngiliz numarasına kadar (Mo. 14 dahildir)	52.50	20
	B.- 14 ten yukarı 24 İngiliz numarasına kadar (No. 24 dahildir)	65.00	20
	G.- 24 İngiliz numarasından yukarı	62.00	20
371	Müfredat üzere satılabilecek hale getirilmiş iplikler: A.- Ağaç makaraya sarılmış	65.00	25
	B,- Sair şekillerde	125.00	25
378	Pamuk mensucat beyazlatılmış (kasarlı) A.- Tülbent (mol) tanjip	137.50	20
	B.- Mermerşahi, salaşpur. viktorya, kan- brik	95.00	20
	C.- Patiska (hassa) dimi (madampol) pazen (flanelet) pike	50.00	20
	D.- Yelken bezi, çadırbezi, tente bezi	52.50	20
380 den	Bodino (perdelik tül) kanava (her nevi) B.- Kasarlı veya boyalı	315.00	15
381	Tarifenin başka mahallerinde zikredilmeyen kasarlı, boyalı, istampalı, işlemeli, nakışlı, örme veya dokuma pamuk mensucat (madenî tellerle mahlût veya mürettep olanlar da dahildir) A.- Metro murabbainın sıkleti 50 grama kadar olanlar (50 gram dahildir)	180 00	20
	B.- Metro murabbainın sıkleti (50)gram- dan yukarı (100) grama kadar olanlar (100 gram dahildir)	135.00	20
	C.- Metro murabbainın sıkleti 100 gram- dan yukarı 150 grama kadar (150 gram dahildir)	80.00	20

Türkiye tarife №	Cinsi eşya	3 / 6 - 1929 tarihli kanun- la tesbit edilen tarife	Yüzde hesa- bile bahşedi- len tenzilât
390	D- Metro murabbainın sıkleti 150 gram- Jan yukarı Pamuk fitiller:	62.50	20
	A. - Lamba, mum, çakmak ve ocak fitil- leri (Mevaddı saireile mürettep ve gayri mürettep)	50.00	20
	B. - Beyaz alevli yanan fitiller (gömlek) (mevadı saireden mamul olanlar veyahut mevadı saire ile mürettep veya gayri mürettep alanlar) (yapılmış, yapılmamış dahildir)	112.50	20
414	Sicim, ip, halat:		
	A.- Kutru 5 milimetreye kadar	37.50	20
	B.- Kutru 5 Milimetre ve ondan yukarı	25.00	20
421 den	Her nevi keten mensucat (örme kumaşlar dahildir) (madenî teller ve pullar ve saire ile mürettep olanlr da dahildir)		
	A. - 1 - Safi keten	625.00	25
	A.- 2 - sair nebatı lifler ile karışık	450.00	25
	B. - 1 - Safi keten	300.00	25
	B. - 2 - Sair nebatî lifler ile karışık	225.25	25
	C. - 2 - Sair nebahî lifler ile karışık	187.50	25
445 den	Bisiklet, otomobil, araba ve sair vesaiti nak- liye tekerleklerine mahsus iç ve dış lâstikle- ri ve şeritler (mevadı saire ile mürettep ve gayri mürettep)		
	A. - 1 - İç ve dış lâstikleri, otomobil, ka- myon ve otobüs ve emsali arabalar için	75.00	25
	A. - 2 - Bisiklet için	100.00	25
446	Alâstikî mensucatla lâstiğe batırılmış veya bir trafına veyahut arasına lâstik sürülmüş veyahut lâstik yapıştırılmış mensucat		
	A. - Safi veya mahlut ve sun'î ipek mensucat	1050.00	20
	B. - Safi veya ipekten gayri elyaf ile mahlut yün mensucat	240.00	20
	C. - Sair mensucat	135.00	20
447	Her nevi ayakkabı (deriden maada) mevadı saire ile mürettep ve gayri mürettep A - Kâmilen kauçuk veya yüzü kısmen		

ürkiye arife №	Cinsi eşya	3 / 6 / 1929 tarihli kanun- la tesbit edilen tarife	Yüzde hesa- bile bahşedi- len tenzilat
	veya tamamen kauçukla su geçmez hale getirilmiş mensucattan mamul olanlar	62.50	20
	B - Altı kauçuk ve yüzü diğer mensu- cattan olanlar	156.00	25
81 den	Pişmiş kilden ve topraktan mamulât A - Kiremit	1.20	30
494	Şişe küçük şişe damacana, kavanoz ve emsali (rengi tabiide veya boyalı) A - 1 - Sade	3.00	20
	A - 2 - Mevadı saire ile mürettep (sepet örgüsü olanlar dahil)	6.25	20
	B - 1 - Mevadı adiyeye ile mürettep ve gayri mürettep	57.50	20
	B - 2 - Zikiymet maadin veya mevadı nefise ile mürettep (altın yıldızlılar dahildir)	240.00	20
498 den	Ayna ve mağaza camları (glâs) (muhad- dep ve mukaar olanlar dahildir) A - 1 - Sathı 2.50 metre murabbainâ kadar	7.50	20
	A - 2 - Sathı 2.50 metre murabbâ ve ondan ziyade	12.50	20
500 den	Ayna (çerçevesi) (fasatalı, fasatasız) A - Çerçevesi sellüloitten, gümüş ve altın yıldızlı madenden, nikelden ve emsalinden	45.00	20
	B - Çerçevesi ağaçtan, alçıdan, mukav- vadan ve diğer adi meadinden ve mevattan	33.00	20
	C - Çerçeveleri fildişi, başğa, mozayik kakma ve emsali mevat ile mürettep olanlar	90.00	20
505	Müteşehhip lâmbalar (elektrik ampulleri)	87.50	10
522	Demiryolu traversleri	1.75	30
532 den	Demir çivi A - Tülü 25 milimetreye kadar	5.00	20
	A - 2 - Tülü 25 milimetre ve ondan yukarı	3.50	20

Türkiye tarife №	Cinsi eşya	3 / 6 / 1929 tarihli kanun- la tasbit edilen tarife	Yüzde he- bile bahşe len tenzi
	C - Nal çivisi	6.25	20
	D - Perçin çivisi	6.75	20
535 den	Demir soba, ocok mangal		
	A - Petrol, elektirik, hava gazi sobaları, fitilli tazyikli petrol ocakları (mevadı saire ile mürettep ve gayri mürettep)	12.50	10
	B - 1- Sadeleri	5.50	10
	B - 2 - Sırlı veya mevadı saire ile mürettep	8.00	10
538 den	Her nevi demirden el alâtı (saplı veya sapsız)		
	A - Her nevi testere dişli dişsiz (hizarlar dahildir)	18.00	10
	B - Eğe		
	1 - Uzunluğu 16 santimetreye kadar	16.00	10
	2 - Uzunluğu 16 santimetre ve ondan yukarı	10.00	10
	E - Burgu, cetvel, pergel, çap ölçüsü pipo açan alâtlar, tornavida, kerpeten 250 gra- ma kadar sıkleti olan çekiçler hak ve oyma kalemleri her nevi biz ve el makkapları	27.00	10
	F - Zikredilmeyen sair alât		
	1 - Beherinin sıkleti 150 grama kadar	30.00	10
	2 - Beherinin sıkleti 150 gram ve an- danyukarı	18.00	10
569 dan	Alüminyum ve halitası		
	E - Alüminyum veya halitasından ma- mulât (mevadı saire ile mürettep veya gayri mürettep)		
	1 - Mutbak ve sofrta takımları ve mü- masili sair kaba eşya	75.00	20
573	Başka yerde zikrolunmıyan sair kurşun ve halitası		
	Mamulât		
	A - Adiler	24.00	20
	B - Sair adi mevad ile galvanizli veya boyalı	36.00	20
	C - Gümüş yaldızlı	75.00	20
579	Kalay ve halitasından mamulât		
	A - Adileri	150.00	20

Türkiye tarife №	Cinsi eşya	3 / 6 / 1929 tarihli kanun- la tesbit edilen tarife	Yüzdə hesa- bile bahşedi- len tenzilât
	B - Sair adi meadin (galvanizli veya vernikli veya boyalı)	180.00	20
	C - Altın veya gümüş yaldızlı	315.00	20
582	Nikel veya halitasından sair mamulât(mevadî saire ile mürettep veya gayri mürettep)		
	A - Sade	195.00	20
	B - Gümüş yaldızlı	450.00	20
	C - Altın yaldızlı	750.00	20
667 den	Zatülhareke arabalar		
	A - Binek otomopilleri		
	2 - Sıkleti 900 kilodan 1300 kiloya kadar	35.00	10
	3 - Sıkleti 1300kilodan 1750 kiloya kadar	45.00	10
	E - Başka yerlerde zikrolunmıyan binek otomopilleri şasilerinin aksamı	110.00	5
669 dan	Zatülhereke yük arabaları (Kamyon, kamyonet)		
	A - Tamam	30.00	5
704 den	Sanayia mahsus müztahzer madenî boyalar:		
	B - yağlı (verniksiz) iç kapaklarının sıkleti dehildir		
	1 - Bir kiloyu kadar kaplarda	22.50	20
	2 - Bir kilodan 5 kiloya kadar kaplarda	20.00	20
	C - Vernikli		
	1 - Bir kiloya kadar kaplarda	25.00	20
	2 - Bir kilodan 5 kiloya kadar kaplarda	22.50	20
854	Maden Suları ve gazli sular (tabî veya sun'î) (iç kuplarının sıkleti dahildir)	16.00	25

Kanun lâyihası

Türkiye Cümhuriyeti ile İsveç Hükûmeti arasında mün'akit ticaret ve Seyrisefain muahedenamesinin tasdikına mütedair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile İsveç Hükûmeti arasında 1929 senesi eylülünde yirmi dokuzuncu günü Ankarada akit ve imza edilen ticaret ve seyrisefain muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

18 - V - 1930

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.
İmet	M. Esat	M. Abdülhalık	Ş. Kaya	Dr. T. Rüştü	Ş. Saracoğlu	Cemal Hüsnü
Na. V.	İK. V.	S. İ. M. V.				
Recep	Şakir	Dr. Refik				

Türkiye ile İsveç arasında Ticaret ve seyrisefain muahedenamesi

Bir taraftan Türkiye, diğer taraftan İsveç, iki memleket arasında teyemmünen mevcut dostluk rabitalarını kuvvetlendirmek, iki memleket te tebaalarının ikamet şartlarını tanzim etmek ve iktisadi münasebetlerini tevsi eylemek arzusunda olduklarından, bu bapta bir muahede akdine karar vermişler ve murahhasları olmak üzere:

Türkiye ReisiCumhuru Hazretleri:

Diyarbakir Meh'usu, Sabık Vekil ve Büyük Elçi Zekâi, Hariciye Vekâleti Müsteşarı, Orta Elçi Menemenli Numan Rifat Beyefendileri;

Haşmetlu İsveç Kralı Hazretleri:

İsveçin Türkiyede Fevkalâde Murahhas ve Orta Elçisi G. O. Wallenberg Cenaplarını tayin etmişlerdir.

Müşarünileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır.

Birinci fasıl

İkamet

Madde — 1

Yüksek Âkit taraflardan herbirinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, orada mer'i kanunlar ve nizamlar mahfuz kalmak kaydıla, yerleşmiş ve oturmak, gitmek, gelmek ve seyrüsefer etmek, kezaalik o ülkeyi serbestçe terkeylemek hakkını haiz olacaklardır.

Yerleşmek ve oturmak dolayısıyla tediyesi muktazi resimler ve mükellefiyetler hususunda iki tarafın tebaaları en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden müstefit olacaklardır.

Bununla beraber şurası mukarrerdir ki bu hükümler, Yüksek Âkit taraflardan herbirinin, diğer taraf tebaalarının muayyen hallerde, gerek adli bir hüküm mucibince, gerek Devletin dahilî veya haricî emniyeti veya intizamı umumî dolayısıyla ve bilhassa içtimaî muavenet veya sıhhi veya ah-lâki zabıta ilcasile memlekette oturanlara müsaade etmeği reddeylemek hususundaki haklarını hiç-bir suretle tahdit etmez.

Muhaceret hususunda Yüksek Âkit taraflarda her biri serbestii hareketini tamamilen muhafaza eder.

Madde — 2

Yüksek Âkit taraflardan herbirinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, mütekebil kanunî mevzuatta derpiş edilen ahval müstesna olmak üzere, her türlü menkul ve gayri menkul malları, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaalarıyla aynı şerait altında ve memleketin kanun ve nizamlarına uyarak ihraz, tasarruf ve ferağ etmek hakkını haiz olacaklardır.

Bunlar, aynı şerait altında, mezkûr malları satma, bağışlama, devir, evlenme konturatosu, vasiyet ve tevariüs tarikleriyle veya herhangi diğer vasıta ile serbestçe elden çıkarabileceklerdir.

Bunlar, yukarda zikredilen hallerin hiçbirinde, mahallî tebaalar için vazolunmuş veya olunacak olanlardan başka veya daha ağır - her ne nam altında olursa olsun - mükellefiyet, resim veya vergilere tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 3

Yüksek Âkit taraflardan her birinin, tebaaları diğerinin ülkesinde, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaasıyla aynı şerait altında ve memleketin kanun ve nizamlarına uyarak, icrası mahallî te-

baalara hasredilmemiş veya edilmeyecek olan her nevi san'at ve ticareti icra etmek ve her hırfet ve mesleğe sülûk eylemek hakkını haiz olacaklardır.

Madde — 4

Yüksek Âkit taraflardan herbirinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, şahısları, malları haklı menfaatları itibarile, kezalik her nevi ticaret, san'at, hırfet veya mesleğin icrası için, maha baalara tahmil edilmiş olanlardan başka veya daha ağır mükellefiyet, resim veyahut bilâvasıt bilvasıta vergilere tabi tutulmıyacaktırlar.

Bilhassa, bunlar kendi emekleriyle, tevarüs veya vasiyet tarikile veyahut herhangi diğer k bir vasıta ile ihraz ettikleri malları serbestçe ihraç etmek hakkına malik olacaklardır.

Madde — 5

Yüksek Âkit taraflardan herbirinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, orduda, bahriyede, kuvvetlerinde, milis veya millî muhafız kıtaatında her türlü askerî hizmetten, kezalik askerî l yerine kaim olan herhangi mecburiyet veya mükellefiyetten muaf olacaklardır.

Bunlar sair mükellefiyetlere veya askerî istimvallere ancak mahallî tebaalar derecesinde v lar hakkında derpiş edilen şerait altında tabi tutulacaklardır.

Madde — 6

Yüksek Âkit taraflardan biri tebaalarının diğer taraf ülkesindeki malları ancak kanund piş edilen menafii umumiye ilcasile ve âdilâne tazminat mukabilinde istimlâk edilebilecektir.

Evvelce ilân olunmadan ve tazminat tediye veya depozito edilmeden hiçbir istimlâk yapıla caktır.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde şahıslarının ve mall kanunî ve adlî himayesine müteallik bütün hususatta mahallî tebaalara yapılan muameleni nından müstefit olacaklardır.

Binaberin mahkemelere serbestçe ve kolayca müraccat ve mahallî tebaalarla aynı şerait a dava ikame ve defedebileceklerdir.

Muhakeme masarifini muemmin kefalet akçesine ve meccanî muzaheretü adliyyeye müteall kâm yukarıdaki hükümler haricinde kalacaktır. Bu meseleler iki taraf arasında ileride ay itilâfname ile tanzim olunacaktır.

Madde — 8

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinde kanunî bir surette teşekkül etmiş olan ve m o ülkede bulunan anonim şirketlerle - smâî, malî şirketler ve müraselât, nakliyat ve sigorta panyaları dahil olmak üzere - sair iktisadî şirketler, diğer taraf ülkesinde tanınacak ve bin bunlar o tarafın ülkesinde gerek müddei, gerek müddeaaaleyh sıfatile mahkemelere müracaaabileceklerdir.

Bunlar, diğer tarafın ülkesinde faaliyet icra etmek hakkı itibarile, en ziyade müsaadeye har milletin mümasil şirketlerine tanınmış veya tanınacak olan bütün haklardan ve müklerden müstefit olacaklardır.

Mezkûr şirketler, en ziyade müsaadeye mazhar milletin mümasil şirketlerinin tabi old vergi, resim ve mükellefiyetlerden daha ağırına tabi tutulmıyacaktırlar. Herhangi diğer hu ta, bu maddede müstehdef şirketlere en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi edilecektir.

Madde — 9

Yüksek Âkit taraflardan hiç birinin, kendi tebaa veya şirketleri lehine, kendisinin diğer Âkit tebaa veya şirketlerine bahsettiği haklardan başkalarını veya daha vasilerini mutalebe için bu fasılda zikredilen en ziyade müsaadeye mazhar millet şartından mütevellit menfaati yan edememesi mukarrerdir.

İkinci fasıl

Ticaret ve seyrisefain

Madde — 10

Menşei iki memlekette biri olan arzî veya sınaî müstahsallar diğer memlekete ithal olundukları takdirde gerek gümrük resimlerine, emsale veya munzam resimlere müteallik hususlarda gerek hangi diğer bir hususta üçüncü bir memleketin mümasil müstahsallarına bahşedilmiş veya ilerilecek olan muameleden daha az müsait bir muameleye tabi tutulmayacaklardır.

Madde — 11

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinde diğerinin ülkesine ihraç edilecek olan müstahsallar, yade müsaadeye mazhar millet ülkesine ihraç edilen mümasil müstahsalların tabi oldukları olacakları resim veya mükellefiyetlerden başkalarına veya daha ağırlarına tabi tutulmayacaklardır.

Üçüncü bir memleketle müsavat üzere muamele görmek esası, ithalât ve ihracat resimlerinin emtiyanın gümrük antrepolarına konulmasına, gümrük aidatına ve usullerine, ithal arç olunan veya transit suretile geçen eşyanın gümrüğe kabul ve gümrükten sevkine ait nelâta da şamilidir.

Madde — 12

Menşei iki Yüksek Âkit taraftan birinin ülkesi olan arzî veya sınaî müstahsallar, diğer taraftan, her hangi mahiyette olursa olsun dahilî resimler hususunda, üçüncü bir memleketin müstahsallarına bahşedilmiş veya edilecek olan muamelenin ayırından müstefit olacaklardır.

Madde — 13

Yüksek Âkit taraflardan her biri, ithal edilen emtiyanın menşeiini tesbit etmek üzere, bu emtiyanın köken memleketin arzî veya sınaî müstahsallardan olduğuna veya o memlekette uğramış olduğu devvülât dolayısıyla öyle telâkki edilmesi icap ettiğini mübeyyin bir menşe şahadetnamesi ibrazını isteyecektir.

Menşe şahadetnameleri gerek Ticaret veya Ziraat Nezaretleri gerek salâhiyettar gümrük makamları ve ya ticaret odası taraflarından, gerekse mürselünileyh memleketçe kabul edilmiş olan herhangi bir makam veya heyet tarafından verilecektir. Mürselünileyh memleketin Hükûmeti, menşe şahadetnamelerinin kendi siyasi veya konsolosluk mümessili tarafından tasdik edilmesini talep hakkına malik olacaktır.

Mürselünileyh memleket makamları, menşe şahadetnamelerinin Fransızca tercümelerini talep edebileceklerdir.

Posta paketleri, mürselünileyh memleketçe ticarî mahiyeti haiz irsalâttan addedilmedikleri takdirde menşe şahadetnamesine tabi tutulmayacaklardır.

Madde — 14

İki Yüksek Âkit tarafın biri canibinden, menşei veya sevkolunacağı yer diğer tarafın ülkesi olan her hangi emtianın ithal yahut ihraç veya transitine müteallik hiç bir memnuiyet veya takyit, geldiği veya sevkolunduğu bir her hangi diğer bir m mlekete olan -eğer varsa- mümasil emtiaya aynı şerait altında tatbik olunmadıkça ipka ve ihdas edilmeyecektir.

Mamafih; emniyeti umumiyeeye, Devletin emniyetine veya ammenin sıhhatına müteallik esbab dolayısıyla; yahut hayvan hastalıklarına veya faydalı nebatların hastalıklarına, terdisine veya cinşlerinin tükenmesine karşı vaki tedbir olmak üzere; yahut ta Devlet inhisarına mevzu teşkil eden emtiaya müteallik hususlarda tesis edilmiş veya edilecek olan memnuiyet veya takyitler bu maddenin ahkâmına muhalif hareketler gibi telâkki edilmeyecektir.

Madde — 15

İki Yüksek Âkit taraf, kendi ülkelerinden insanların, yolcu ağırlıklarının her nevi emtianın, irsalâtın, gemilerin, şimendifer arabaları ve vagonlarının ve sair nakliye vasıtalarının transitine müteallik bütün hususlarda birbirlerine mütekabilen enziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ederler.

Madde — 16

İnsanların, yolcu ağırlıklarının ve emtianın demir yolile nakline müteallik olarak, iki Yüksek Âkit taraf, sevk, nakliye ücretleri ve nakliyata müteallik umumî harçlar hususlarında birbirlerine mütekabilen en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ederler.

Madde — 17

İki Yüksek Âkit taraftan birinin seyyar ticaretmemurları diğerinin ülkesinde, faaliyetlerine müteade müsaadeye mazhar milletin seyyar ticaret meahşedilmiş gümrük kolaylıkları hususunda en ziyallik bütün hususlarda ve bilhassa nümunelere burlarına yapılan muamelenin aynından müstefit olacaklardır.

Madde — 18

Türk gemi ve vapurlarile hamuleleri İsveçte, ve İsveç gemi ve vapurlarile hamuleleri Türkiye'de kendilerinin hareket ettikleri ve gidecekleri yer, keza hamulelerinin mevridi ve sevkolunacağı mahal nereleri olursa olsun millî gemi ve vapurların tabi oldukları muamelenin aynından müstefit olacaklardır.

Bu maddenin ahkâmı aşağıdaki hususata tatbik edilmez:

1 - Yüksek Âkit taraflardan her birinin ülkesinde mer'i veya mer'iyete konacak kanunlarla tanzim edilmekte devam edecek olan kabotaj;

2 - Millî ticareti bahriyeye bahşedilmiş veya edilebilecek olan nakdî yardım şeklindeki tergiplere, Devletin emaneten veya biliştirak işlettiği kendi gemilerine bahşettiği menfaatlere, bahri spor şirketlerine verilen imtiyazlara;

3 - Yüksek Âkit tarafların kara sularında sayıt icrasına, millî sayıt istihsalâtına, iki memleketin birinde, veya diğerinde, tanınmış veya tanınabilecek olan hususî müsaadata;

4 - Limanların, açık demirleme mahallerinin ve sığ sahillerin bahri hizmetlerinin ifasına; kılâğuzluk ve cer, bahri yardım ve tahlisiye icrasına bu ameliyelerin iki taraf kara sularında, ve Türkiye için, Marmara denizinde, icra edilmeleri takdirinde.

Madde — 19

Vapur ve gemilerin tabiiyeti, bu hususta, mütekabil Devletlerin salâhiyettar makamları tarafından

her memleketin kanun ve nizamlarına tevfikân verilmiş olan vesika ve şehadetnameler mucibince her iki tarafça kabul edilecektir.

Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden verilmiş hacmi istiabi şehadetnameleri veya hacmi istiabiye müteallik diğer vesikalar, iki taraf arasında aktedilmiş veya edilecek hususî tarzı tesviyelere tevfikân diğer tarafça taamacaktır.

Madde — 20

Yüksek Âkit taraflardan birinin sancağını taşıyıp diğer tarafın bir limanına mahza orada ecnebi bir semti maksut için hamulelerini ikmal etmek veya ecnebi memleketten getirdikleri hamulelerinin bir kısmını tahliye eylemek maksadile giren gemi ve vapurlar, müteakbil Devletlerin kanun ve nizamlarına uyarak hamulelerinin diğer bir limana veya diğer bir memlekete mahsus olan kısmını bu kısım için, millî sefain lehine tespit edilmiş en aşağı miktar üzerinden ancak istifa edilebilecek olan nezaret resimlerinden başka hiç bir resim ve masarîf tediyesile mükellef olmaksızın gemi dahilinde muhafaza ve tekrar ihraç edebileceklerdir.

Madde — 21

Yüksek Âkit taraflardan birinin bir gemisi veya vapuru diğerinin sahillerinde karaya oturur veya batarsa, bu gemi veya vapur ile hamulesi, müteakbil memleketlerin kanun ve nizamlarının mümasil ahvalde millî gemi ve vapurlara bahşettiği müsaade ve muafiyetlerin aynından müstefit olacaklardır. Kaptana ve mürettebata gerek kendileri gerek gemi veya vapur ile hamulesi için, mahallî tebaalara yapılan nisbette muavenet ve müzaheret edilecektir.

Tahlisiye resmi hususunda tahlisin vuku bulduğu memleketin kanunu tatbik olunacaktır.

Bundan başka, karaya oturmuş veya batmış bir gemiden kurtarılan emtianın, dahilî istihlâke arz edilmiş olmadıkça, hiç bir gümrük resmine tabî tutulmaması iki Yüksek Âkit tarafça mu-karrerdir.

Madde — 22

Bu muahedenamenin en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinin müteakbilin teminini istihdaf eden ahkâmı aşağıdakilere tatbik edilmez.

a - Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden hemhudut Devletlere hududun iki tarafında alelûmum on beşer kilometroyu gemiyen bir saha dahilinde hudut ticaretini kolaylaştırmak maksadile bahşedilmiş veya ileride edilebilecek olan hususî müsaadelere;

b - Bir gümrük ittihadı maksadile Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden alınmış veya ileride alınabilecek olan taahhütlere;

c - Gümrük tarifesi hususunda ve alelîtlak herhangi diğer ticarî hususatta Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış memleketler arasında mevcut veya tesis edilebilecek olan hususî menfaat ve müsaadelere - aynı menfaat ve müsaadeler her hangi bir Devlete bahşedilmedikçe;

d - İsveçin Danimarkaya veya Norveçe veya bu iki memlekete bahşettiği veya edebileceği hususî müsaadelere - aynı müsaadeler herhangi diğer bir Devlete bahşedilmedikçe ;

Madde — 23

Bu muahede müteakbil teşriî meclislerce tasvip edildikten sonra her iki tarafça tasdik olunacak ve tasdiknameler sürati mümkün ile Stokholm da teati edilecektir.

Bu muahedename, tasdiknamelerin teatisinden itibaren otuz gün sonra meriyete girecek ve iki sene müddeti haiz bulunacaktır. Bu tarihten itibaren Yüksek Âkitlerden biri canibinden feshedilmediğ müddetçe meriyette kalacak ve fesih, altı aylık bir mühletin inkızasından sonra haizi tesir olacaktır.

Yukarıda vazolunan ahkâmı tasdik etmek üzere murahhaslar bu muahedenameyi imzalamışlar mühürleriyle mühürlemişlerdir.

Ankarada 29 eylül 1929 da iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Zekâi
M. Numan
G. O. Wallenberg

İmza protokolu

Bu muahedenamenin imzası esnasında iki Yüksek Âkit taraf atideki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Üçüncü maddeye müteferriian

Bu muahedenamenin üçüncü maddesinde ifade edilen en ziyade müsaadeye mazhar millet şartından mütevellit menfaatin 24 temmuz 1923 te Lozan da aktedilmiş olan ikamet mukavelenamesinin dördüncü maddesi mucibince Türkiye tarafından onu imzalayan Devletlere tanınmış olan hakkı müktesebe riayet olunması hususunda İsveç tebaaların lehine dermeyan edilemeyeceğini İsveç murahhası Hükûmeti namına beyan eder.

Dördüncü maddeye müteferriian

İki Yüksek Âkit taraf, vergi tahmili hususunda millî muamele bahşolunmuş olmasının hususî imtiyazlar ve haklar için tediye edilecek vergilere mütedair 23 teşrinievvel 1908 ve ecnebilerin ve ecnebi memlekette mütemekkin İsveç tebaalarının İsveç te umumî temsiller ve saire vermek veya bu temsillere iştirak eylemek hakkına müteallik 31 kânunuevvel 1913 tarihli İsveç emirnamelerinin Türk tebaalarına kabili tatbik olmasını nefyetmediğini kabul etmişlerdir.

Bununla beraber, Türk tebaaları, mezkûr emirnamelerin tatbikine müteallik hususta, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaalarına yapılan muamelenin aynından müstefit olacaklardır.

Onuncu maddeye müteferriian

Onuncu madde ahkâmının mahfuziyeti kaydile, İsveç Hükûmeti Türkiye den İsveç ülkesine ithal edilen ve bir metre tulünde 250 den fazla düğüm bulunan düğümlü halılara (İsveç tarifesinin 395 inci numarası) kilo başına altı kurona tenzil edilmiş olan gümrük resmini bahşetmekte devam eylemeği taahhüt eder. Ve aynı kaydile, Türk Hükûmeti de İsveç ten Türkiye ülkesine ithal edilen ve tamamen kauçuktan olan veya üstü tamamen veya kısmen kauçukla su geçmez hale getirilmiş bulunan ayakkaplarına 8 haziran 1929 tarihli tarifesinin 447 a numarası üzerinden % 20 tenzilât bahşetmeği taahhüt eyler.

Bunula beraber şurası mukarrerdirki iki Yüksek Âkit taraftan her biri üç ay evvel ihbar şatile serbestii hareketini tekrar iktisap etmek hakkına malik olacaktır.

Bu protokol işbu muahedenamenin mütemmim cüzünü teşkil edecek ve bunun mer'iyete girmesinden itibaren vacibüttenfiz olacaktır.

Zekâi
M. Numan
G. O. Wallenberg

Kanun lâiyhası

Türkiye Cümhuriyeti ile Romanya Hükûmeti arasında mün'akit ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdikına mütedair kanun lâiyhası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Romanya Hükûmeti arasında 1929 senesi haziranın on birinci günü Ankara'da akit ve imza edilen ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur. 18/5/1930

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.
İmet	M. Esat	M. Abdülhalık	Ş. Kaya	Dr. T. Rüştü	Ş. Saracoğlu	Cemal Hüsnü
Na. V.	İK. V.	S. İ. M. V.				
Recep	Şakir	Dr. Refik				

Türkiye Cümhuriyeti ile Romanya arasında ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesnamesi

Bir taraftan Türkiye Cümhuriyeti Reisi Hazretleri ve diğer taraftan Haşmetli Romanya Kralı Hazretleri, Romanyadaki Türk tebaalarının ve Türkiyedeki Romen tebaalarının ikamet şartlarıyla iki memleket arasındaki ticaret ve seyrisefain münasebetlerini tanzim eylemek arzusunda olduklarından bir mukavele aktına karar vermişler ve bu hususta, murahhasları olmak üzere,

Türkiye Cümhuriyeti Reisi Hazretleri:

Diyarbakir Meh'usu, Esbak Vekil, Büyük Elçi Zekâi;

Burdur Meh'usu Mustafa Şeref, ve

Hariciye Müsteşarı Numan Rifat Beyefendileri:

Haşmetli Romanya Kralı Hazretleri:

Türkiyede fevkalâde Murahhas ve Orta Elçisi "Couronne de Roumanie,, nişanının büyük salibi hamil Müsyü Georges Filality ile Ticaret ve Sanayi Nazaretinde Ticaret Müdürü Umumisi Müsyü Jean Gr. Dimitrescoyu tayin etmişlerdir.

Müşarünilehler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğer tarafın ülkesine, memleketin kanun ve nizamlarına riayet ederek mahallî tebaalarının veya - ecebiler için hususî ahkâm varsa - en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaalarının tabi oldukları veya olacakları, herhangi mahiyette olursa olsun, takyitlerden başkalarına tabi tutulmaksızın, maazalik ecebiler hakkındaki zabta ahkâmına hâlel gelmeksizin, serbestçe girebilecekler, orada seyyahat, ikamet edebilecekler ve yerleşebilecekler, veyahut orayı her vakit terkedebileceklerdir.

Bununla beraber şurası mukarrerdir ki yukarıdaki ahkâm, muhacereti bir kanun ile tanzim etmek hususunda Yüksek Âkit taraflardan her birine tanınmış olan hakkı asla ihlâl etmez.

Madde — 2

Yüksek Âkit taraflardan herbiri, gerek kanunî bir hüküm neticesinde, gerek ahlâkî ve sıhî zabta ve dilencilik hakkındaki kanun ve nizamlara tevfiikan, gerek memleketin dahilî ve haricî emniyetine müteallik esbap dolayısıyla diğer tarafın tebaalarına memleketinde yerleşmeği ve oturmağı ferdi tedabir ile menetmek yukârda zikredilen sebeplerden dolayı memleketinden ihraç eylemek hakkını muhafaza eder.

Diğer taraf, bu suretle ihraç edilmiş olan tebaalarile ailelerini, tabiiyetleri salâhiyettar konsolos tarafından tasdik edilmiş olduğu takdirde yeniden memleketine kabul etmeği taahhüt eyleyir. Bu hüküm siyasi esbaptan dolayı istenmiyen şahıslara tatbik edilmez.

İhraç edilen şahısların ihraç hükmünü veren tarafın hududuna veya irkâp limanına kadar nakli bu tarafa ait olacaktır.

Madde — 3

Yüksek Âkit taraflardan herbirinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, ihraz veya tasarrufu bu Yüksek Âkit tarafın kanunlarıyla en ziyade müsaadeye mazhar memleket tebaalarına müsaade olunmuş veya olunacak olan her nevi menkul ve gayri menkul ihraz ve tasarruf etmek hususunda tam serbestiye malik olacaklardır. Onlar en ziyade müsaadeye mazhar memleket tebaaları hakkında tayin edilmiş veya edilecek olan şeraitin aynına tabi olarak bu malları satma, değıştirme, bağışlama, evlenme vasiyet suretleriyle veya herhangi diğer bir suretle elden çıkarılabilecekler veya veraset tarikiyle ihraz edileceklerdir.

Önlar, Yukardaki fıkrada derpiş edilen ahvalin hiç birinde, mahallî tebaalara tatbik edilen veya edilecek olan, herhangi neviden olursa olsun, vergi, resim ve mükellefiyetlerden başkalarına veya daha ağırlarına tabi tutulamıyacaktırdır.

Kezalik onların, memleketin kanun ve nizamlarına uyarak, mallarını ve alelümum emtaalarını serbestçe ihraç etmelerine de müsaade olunacaktır. Bu hususta, onlar, en ziyade müsaadeye mazhar memleket tebaalarının mümasil ahvalde tabi bulunacakları takyitten başka hiç bir takyide ve resimlerden başka veya daha ağır hiçbir resme tabi tutulmıyacaktırdır.

Madde — 4

Yüksek Âkit taraflardan herbirinin tebaaları, diğ erinin ülkesinde, icrası memleket kanunları ile mahallî tebaalara halen hasredilmeyen veya atiyen hasredilmemiş bulunacak olan her nevi san'at ve ticareti, hırfet ve mesleki en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaaları ile aynı ş erait dahilinde ve memleketin kanun ve nizamlarına uyarak iera etmek hakkını haiz olacaklardır.

Madde — 5

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğ erinin ülkesinde, şahısları ve malları için; kezalik her nevi ticaret, san'at, hırfet ve mesleğ in icrası dolayısıyla, mahallî tebaalardan cibayet edil enlerden başka veya daha ağır, her hangi mahiyette olursa olsun; hiç bir vergi, resim veya teklif tediy esile mükellef olmyacaklardır.

Bununla beraber "ikamet,, resimlerle zabıta muamelerinin ifasına müteallik resimler hususunda Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları en ziyade mazhar millet tebaalarına bahş edilen muameleden müstefit olacaklardır.

Madde — 6

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğ erinin ülkesinde, sulh vaktında olduğu gibi harp zamanında da ne orduda, bahriyede, ve hava kuvvetlerinde, ne de millî muhafız ve milis kıtaatında hiç bir mecburî askerî hizmete veya askerî hizmet yerine kaim olan hiç bir mecburiyet veya mükellefiyete tabi tutulmıyacaktırdır.

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaa ve şirketleri, mahallî tebaasına tahmil edebilecek olan askerî ve mülkî istimval ve istimlaklerden başkasına hiç bir vechile tabi kılmıyacaktırdır. Bunlar, mahallî kanunların tayin eylediğ i usul dairesinde mallarının bedelini istifa edeceklerdir.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaaları diğ erinin ülkesinde, mahallî tebaalara tahmil edilmiş olan şartlar, takyitler ve harçlardan başkalarına tabi olmaksızın, haklarını takip ve müdafaa etmek üzere serbestçe mahkemelere müracaat etmek hak kına malik olacaklar ve bu mahallî tebaa gibi, bütün davalarda, avukatlarını, veya ajanlarını mevzu bahis ülkelerin kanunları mucibince bu mesleklere kabul edilmiş kimseler arasından intihap eylemek serbestisinden istifade edeceklerdir.

İki Âkit tarafın her birinin tebaası, diğ erinin ülkesinde, müt ekabiliyet şart ile, adli muzaheretten ve mahkeme masarifini müemmin kefalet akçası muafiyetinden müstefit olacaklardır.

Madde — 8

Merkezi Âkit taraflardan birinin ülkesinde olan ve orada memleketin kanunlarına tevfi kan usulü dairesinde mevcudiyeti haiz bulunan hisse senetli şirketler - sınaî ve malî şirketler ve sigorta ve nakliyat kumpanyaları dahil olmak üzere - sair ticarî şirketler, diğ er taraf ülkesinde gayrı meş ru bir gaye takip etmemeleri şart ile, bu tarafça usulü dairesinde mevcudiyeti haiz tanınacaklardır.

Mezkûr şirketler diğ er memleketin mer' i bulunan veya mer'iyete konulacak olan kanun ve nizamlarına tabi olarak, ve eğer bu memleketin kanunî mevzuatı bir müsaade istihsali mecburiyetini derpiş

ediyorsa bu müsaadeyi istihsal eyledikten sonra, o ülkede yerleşebilecekler, ve filyaller, şubeler veya acentalar ihdas ve müddei ve müddeaaaleyh sıfatile mahkemelere müracaat edebileceklerdir.

Yüksek Âkit taraflardan birinin kanunî mevzuatı dairesinde teşekkül etmiş olan mezkûr şirketlerin diğerinin ülkesinde icra edilecek olan faaliyet işbu diğer tarafın kanun ve nizamlarına tabi olacaktır.

Bu şirketler, ikinci memlekette, mallarının kanunî ve adli himayesine müteallik bütün hususlarda, yerli şirketlere yapılan muamelenin aynından müstefit olacaklardır.

Mezkûr şirketlerle filyalleri, şubeleri veya acentaları ikinci memleketin toprağında resim, harç ve vergiler hususlarında, aynı mahiyetteki yerli şirketlere tahmil edilen malî mükellefiyetten daha ağırına, bu memleketin kanunlarının müsaadesi nisbetinde, tabi tutulmıyacaktırlar.; ecebî şirketlerin ruhsat ve tescil vesikalarını istihsaline ait harç ve mükellefiyetler müstesna olmak üzere.

Maamafih bu hüküm Âkit taraflardan biri canibinden, ne Devlet tarafından kurulmuş olan müesseselere, Devletin hissedar bulunduğu şirketlere ne umumî hizmetin imtiyazına sahip olanlara bahşedilen vergi muafiyetlerini istemek, ne de diğer taraf şirketlerine kendisinin bahşedeceği muameleden daha müsait bir muameleyi mutalebe etmek için dermeyeran edilemeyecektir.

Âkit taraflardan her biri, sermaye, irat ve kazanç üzerinden hesap edilen vergilere müteallik hususlarda, diğer tarafın şirketlerini, vergilerin mahiyetine göre, ancak bunların sermayelerinin kendi ülkesinde mevzu kısmı üzerinden ve bu ülkede tasarruf ettikleri mallar, elde ettikleri kazançlar ve yaptıkları muameleler itibarile resme tabi tutacaklardır.

Diğer cihetten, mütekabiliyet şartile, Âkit taraflardan her birinin şirketleri diğer tarafın ülkesinde, memleketin kanunlarına uyararak ve bunlarda derpiş edilmiş olan istisnalar kaydı ihtirazisi altında her nevi menkul ve gayri menkul malları ihraz edebileceklerdir; şu şartla ki gayri menkul ihraz şirketin gagesini teşkil etmemesi meşruttur.

Mezkûr şirketler esasî nizamnamelerinin istihdaf ettiği başlıca muamelelerini Âkit taraflardan birinin ülkesinde, bu tarafın tabiiyetini talep ve iktisap etmeksizin, temerküz ettiremezler.

Merkezleri mensup oldukları memlekette bulunan ecebî bankaların filyal ve şubeleri bundan evvelki fıkrada müstehdef değildir.

Madde — 9

Âkit taraflardan hiç birinin kendi tebaaları lehine, kendisinin diğer âkit tarafın tebaalarına bahşettiği haklardan başkalarını veya daha vasilerini mutalebe etmek için yukarıki maddelerde zikredilen en ziyade müsaadeye mazhar millet hükmünden mütevellit menfaati dermeyeran edememesi kararlaştırılmıştır.

Madde — 10

Âkit taraflardan biri canibinden, menşei veya sevkolunacağı yer diğer tarafın ülkesi olan herhangi emtiyanın ithal yahut ihraç veya transitine müteallik hiç bir memnuiyet veya kayıt, menşei veya sevkolunacağı yer herhangi diğer bir memleket olan - eğer varsa - mümasil emtiaya aynı şerait altında tatbik olunmadıkça ipka ve ihdas edilmeyecektir.

Maamafih, aynı şeraitte bulunan ecebî memleketler arasında indi surette farklı muamele ihdası vasıtası olacak şekilde tatbik edilmemek şartile, aşağıdaki memnuiyet ve kayitlerin menedilmiş bulunmadığını tanımakta âkit taraflar mutabıktırlar.

- 1 - Âmmenin emniyetine müteallik memnuiyet ve kayitler,
- 2 - Ahlâk veya insaniyet düşünceleri dolayısıyla isdar edilen memnuiyet veya kayitler,
- 3 - Silâh, mühimmat ve harp levazımı ithaline müteallik memnuiyet veya kayitler,
- 4 - Âmmenin sıhhatını vikaye veyahut hayvan veya nebatların hastalık, haşere ve muzır tufeyli-lerden himayesini temin maksadile isdar edilen memnuiyet veya takyitler,
- 5 - Bediî, tarihî ve atik asara ait millî haznenin muhafazasını istihdaf eden ihraç memnuiyet veya kayitleri,

6 - Altına, gümüşe, nakte, naktî evraka, ve esham ve tahvilâta kabili tatbik memnuiyet veya takyitler,

7 — Millî mümâsil müstahsalların istihsali, ticareti, nâkli ve istihlâki hususlarında memleket dahilinde müessese usulün eenebi müstahsallarına teşmîli gayesine matuf memnuiyet veya takyitler,

8 - Memleket dahilinde, istihsal veya ticaret hususlarında Devlet inhisarına veya Devletin murakabası altında icra olunan inhisara tabi tutulan veya tutulacak olan müstahsallara tatbik edilen memnuiyet veya takyitler,

Şurası mukarrerdir ki Âkit taraflar alenî veya gizli primler ve naktî yardımlarla veya herhangi diğêr bir suretle terqip edilen müstahsallara memnuiyet veya takyitler tatbik etmek hakkına malik olacaklardır.

Madde — 11

Menşeleri Türkiye olan tabii veya mamûl müstahsallar Romanyaya ithal olundukları zaman gümrük resimleri, munzam resimleri, ve tezyit emsali veya diğêr her hangi resim veya mükellefiyet hususlarında en ziyade müsaadeye mazhar memleketin - mmtakavî tesmiyeleri her ne olursa olsun - mümâsil müstahsallarına bahşedilen veya edilecek olan muameleden daha az müsait bir muameleye tabi tutulamıyacaklardır.

Aynile, menşeleri Romanya olan tabii veya mamul müstahsallar Türkiyeye ithal olundukları zaman, gümrük resimleri, munzam resimler ve tezyit emsali veya diğêr her hangi resim veya mükellefiyet hususlarında en ziyade müsaadeye mazhar memleketin - mmtakavî tesmiyeleri ne olursa olsun - mümâsil müstahsallarına bahşedilen veya ileride edilecek olan muameleden daha az müsait bir muameleye tabi tutulamıyacaklardır.

Madde — 12

Türkiyeye yapılacak ihracattan Romanyada ve Romanyaya yapılacak ihracattan Türkiyede aynı müstahsalların bu hususta en ziyade müsaadeyemazhar memlekete ihraçlarında istifa edilen veya edilecek olan ihraç resimlerinden başka veya daha yüksek resimler veya başka nevi harçlar alınmıyacaktır.

Üçüncü bir memleket ile müsavat üzere muamele görmek teminatı ithalât ve ihracat resimlerinin istifa tarzına, emtianın gümrük antirepolarına konulmasına, gümrük aidatına ve usullerine, ithal ve ihraç olunan veya transit suretile geçen eşyanın gümrüğe kabul ve gümrükten sevkine ait muamelelâta da şamildir.

Madde — 13

Üçüncü bir Devletle müsavat üzere muamele görmek esası:

1 - Âkit taraflardan biri canibinden hemhudut memleketler hududunun iki tarafından on beşer kilometroluk bir saha dahilinde vukubulacak hudut ticareti hususunda bahşedilmiş veya ileride edilebilecek olan müsaadata,

2 - Bir veya müteaddit memleketlerle- aktedilmiş veya edilecek olan bir gümrük ittihadından münbais müsaadetatı mahsusaya,

3 - Gümrük tarifesi hususunda, Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış olan memleketler arasında mevcut veya istikbalde ihdas edilecek olan menafi ve müsaadata, kabili tatbik olmyacaktır.

Madde — 14

Âkit traflardan her biri, ithal edilen müstahsalların menşê memleketini tesbit etmek için, varit olan maddenin ihracatçı memleketin millî müstahsalât veya mamulâtından olduğunu, veyahut iktisadî sebepler ilecasile ve mezkûr memleketin kanunlarına tevfiikan orada bir tahavvüle uğramasından veya

bir ameliye görmesinden dolayı o memleket müstahsallarından imiş gibi telakkisi icap ettiğini mübeyyin bir menşe şahadetnamesinin ithalâtçı tarafından ibrazını talep edebilecektir.

Bu mukavelenameye raptedilen nümune (A melfufu) mucibince tanzim edilmiş olan menşe şahadetnameleri, gerek mürsilin mensup olduğu ticaret ve sanayi odaları, gerek gümrük idareleri ve gerekse mürselünileyh memleketin kabul edeceği her hangi teşkilât veya heyet tarafından ita olunacaktır.

Posta Paketleri, ticarî bir mahiyeti haiz irsalâtın madut olmadığı takdirde, menşe şahadetnamesine tabi tutulmayacaktır.

Madde — 15

İthalât muamelesi, Yüksek Âkit taraflarca, terkibe, safiyet derecesine, evsafa, hali sıhhiye, istihsal mntakasına dair bazı şartlara veya diğer mümasil şeraite muallâk tutulan emtia için, ihraç memleketinin salâhiyettar makamâtı tarafından verilmiş bir şahadetname ibrazı suretile huduttaki kontrol muamelâtının sadeleştirilmesinin mümkün olup olmadığını iki hükümet birlikte tetkik edecektir.

Madde — 16

Hayvanatın ithali, transiti, aktarması ve müruru usulü, baytarî icabatı sıhhiye veğhile her memleketin baytarî zabıtaı sıhhiye kanunlarına tevfikân tayin olunacaktır.

Bunun için iki Âkit taraf hayvanatın ve hayvan müstahsalâtının ithali ve transit usulünü tanzim edecek bir hususî itilâf akdine tevessül eyliyeceklerdir.

Madde — 17

Âkit taraflardan birinin ülkesinde, Devlet, vilâyetler, kazalar ve nahiyeler hesabına olarak bir maddenin istihsali, imali veyahut istihlâki üzerine vazedilen veya edilecek olan dahilî resimler, hiç bir sebeple, diğer taraf müstahsallarını, aynı cinsten olan yerleri müstahsallardan, yahut mümasil yerli müstahsallar bulunmadığı takdirde, en ziyade müsaadeye mazhar millet müstahsallarından daha ağır bir surette mükellef tutulmayacaktır.

Madde — 18

Âkit taraflardan birine mensup olup kendi memleketlerindeki salâhiyettar makamât canibinden verilen bir "salâhiyet varakası,, ibraz ederek orada ticaret ve san'atlarını icraya mezun bulduklarını ve kanunlar ile muayyen resimleri ve vergileri tesviye ettiklerini ispat eyliyecek olan tacirler, fabrikaçılar ve sair san'at erbabı, gerek bizzat ve gerek kendi hizmetlerinde bulunan seyyar memurlar vasıtasile, diğer taraf ülkesindeki tacirler veya müstahsıllar nezdinde veyahut umumî satış mahallerinde kendi ticaretlerinin mevzuunu teşkil eden emtaayı memleketin kanun ve nizamlarına uyarak satın almak hak-kına malik olacaklardır. Bunlar arz ettikleri nümunelere tevafuk eden emtaayı kendi ticaret veya san'atlarında kullanan tacirlerden veya sair eşhastan siparişler dahi alabileceklerdir. Kezalik, beraberlerinde nümuneler veya modeller nakledebilecekler veya bunları kendilerine irsal ettirebileceklerdir. Bu muamelelerden hiç birinde, bunlar, beraberlerinde ithal ettikleri veya kendilerine gönderttikleri mevât için, bu modeller nümune veya model olmak ve satılık emtia olmak şartile, hususî bir müsaadeye mühtaç olmaları ve hiç bir resim ve aidata tabi tutulmayacaklardır. Muayyen bir metam örneği olan bilvümle mevât, bir cihetten mezkûr mevât tekrar ihraç esnasında alelusuul ayniyetlerinin tesbit alınmasına salih bulunmak ve diğer cihetten böylece ithal edilmiş olan mevât, heyeti mecmuasile, nümuneliklerin mutat mahiyetini zayı etmiş olacak derecede veya kıymet irae eylememek taydi muzaafı altında nümune veya model addedilirler.

Salâhiyet varakası (B) melfufundaki nümuneye muvafık surette tanzim edilmiş olacaktır. Âkit taraflar bu varakaları itaya memur olan makamâtı ve kezalik seyyar ticaret memurlarının ticaret-

lerini icra ettiklerinde tebaiyete mecbur oldukları ahkâmı mütekabilen yekdiğerine iş'ar edeceklerdir.

Maahaza şurası mukarrerdir ki yukarda zikredilen seyyar ticaret memurları, varakalarında yazılı olanlardan başka tacirler veya san'at erbabı için satış muameleleri akdinde bulunmak hakkını haiz olmayacaklardır.

İthalî memnu emtia müstesna olmak üzere, bir gümrük resmine veya herhangi diğér resme tabi olan ve nümunelik veya model suretile ithal edilen mevât, tetkrar ihraç olunmaları kaydile, iki tarafça, aşağıdaki şerait dairesinde, ithal ve ihraç resminden muvakkat muafiyet ile kabul edilecektir:

A - Bñ seyyar memurlar, gümrük idaresine beyannamelerini verirken, ihraç memleketi gümrük memurları tarafından musaddak ve beraberlerinde ithal ettikleri nümuneleri veya modelleri alelmüfredat müşir bulunan tarifatlı bir listeyi üç suretile birlikte ibraz edeceklerdir. Eğér tarifatlı listeyi hamil bulunmıyorlarsa, beyannamelerini verirken, nümuneler veya modelleri alelmüfredat irae eden bir listeyi üç nüsha olarak ita edeceklerdir. İthalât memleketinin gümrük memurları listenin mahallî lisana tercümesini talep edebileceklerdir.

B - Nümuneler veya modellerin tekrar ihraçları esnasında ayniyetlerinin tesbit edilebilmesi için, bunlar ihraçat memleketinde, nevi ve şekillerine göre, damgalanmış yahut bal mumu veya kurşunla mühürlenmiş olacaklardır. Her bir tarafın gümrük makamı, nümunelikleri üzerine vazedilmiş olan aslına mutabakatın tahkikını temin için, bu damgaların örneklerini ve mühürlerin basılmış şekillerini mütekabilen ve resmen yekdiğerine göndereceklerdir. İşaretler vaz'ı gayri kabil veya mahzurları dâi olduğu takdirde, fotografiler, resimler veya tam ve mufassal tarifât ile ayniyetin tesbiti caizdir. Bununla beraber, ithalât memleketinin gümrük memurları bu nümuneleri, tekrar ihraçları esnasında ayniyetlerinin temini için elzem addedecekleri bileümle ahvalde, masarifi alâkadarlarca tesviye edilmek üzere munzam işaretler ile teçhiz edebileceklerdir.

Bu son keyfiyetten maada, gümrük muayenesi, nümunelerin sadece ayniyetinin tesbitinden ve icabı takdirinde talep edilecek tekâlif ve rüsum miktarının tayininden ibaret olacaktır.

Nümune veya modeller ihraç memleketinde vazedilmiş işaretleri hamil bulunmazsa ithal memleketinin gümrük memurları yeni işaretler vazedeceklerdir.

C - İthalâtçı taraftan gümrük idaresine tarifatlı listenin veya muamelelere ait beyannamenin itasından sonra gümrük muayenesine mübaşeret edilecek ve nümunelere ait olan liste veya beyanname ile bunlara mevzu işaretler usuline muvafık ise bu nümunelerin her birinin gümrük resmi ve - eğer mahal varsa - istihlâk resmi tesbit olunacak ve bu tekalif ve rüsumun baliğ olduğu miktar gerek nakten, gerek ithalât memleketinin salâhiyettar makamı tarafından kâfi görülen teminat suretinde depozito edilecektir. Teminata mütedair ahkâm mütekabil Hükümetler tarafından kendi kuunlarına tevfikân tanzim edilecektir. Tartma ve saire ücretleri kat'î surette tesviye olunacak ve gümrük memurları tarafından aelelusul tasdik edilen tarifatlı liste veya beyanname nüshalarından biri ithalâtçıya iade edilecektir.

Maahaza, ithalâtçı, nümunelerden her birinin rüsumunu tarifenin mevaddı müteallikası mucibince hesap ettirip depozito edecek yerde nümunelerin mecmuu için bu rüsumu tarifede en yüksek resme tabi nümune üzerinden tesviye eylemek hakkını haiz olacaktır. Gümrük memurları bu tek-lifi isaf etmekle mükellef bulunacaklardır.

D - Bu suretle ithal edilmiş olan nümuneler veya modeller bir senelik bir mühlet zarfında gerek ithal edildikleri gümrükten gerek diğér birinden ya ihraçat memleketine iade veya her hangi bir memlekete tekrar ihraç edileceklerdir. Bir senefik mühlet icap ettiği takdirde, ithalât memleketinin gümrük idaresi tarafından tahdit oluna-bilir.

E - Tarifatlı liste veya beyanname ile tekrar ihraç edilecek nümuneler veya modeller alâkadarlar tarafından gümrük idaresine ibraz olunacak ve bu idare, muayene ettikten sonra, ithal esnasında mevdu rüsumun tamamen iadesi veya bu rüsumun tesviyesini müemmin kefaletin fesh muamelesini ifa edecektir. Bu iade veya kefalet feshi keyfiyeti ancak tekrar ihraç edilmiş olan nümuneler veya modeller için ifa kılacaktır. Yukarıda zikredilen mühletin hitamından sonra tekra

ihraç edilmemiş veya o mahalde satılmış olan nünuneler veya modellerin emaneten tutulan gümrük rüsumu gümrük idaresine irat kaydolunacak veya - kefalet kabul edilmiş ise - kefillerden istifa edilecektir.

F - İthal esnasında mevdu rüsumun iadesi veya kefaletin feshi hudutlardaki bilûmunu gümrük idareleriyle memleket dahilinde kâin olup bu bapta muktazi salâhiyeti haiz bulunan gümrük idarelerince ifa edilebilecektir. Âkit taraflar, mezkûr salâhiyetin verildiği idarelerin listelerini yekdiğerine tebliğ edeceklerdir.

Bu maddenin ahkâmı hakkında her hangi bir üçüncü Devlet ile müsavat üzere muamele görmek esasî zaten müteakabil surette mahfuz bulunmaktadır.

Bu maddeinin ahkâmı ayak satıcılığına, seyyar ticaret ve san'ata ve ticaret ve san'at icra etmiyen eşhas nezdinde siparişler taharrisine - bu hususlarda Yüksek Âkit taraflardan her biri kendi kanunlarının tam serbestisini mahfuz tuttuğu için - kabili tatbik olmayacaktır.

Madde — 19

İki Âkit taraf, ülkeleri içinden transitin serbestisini müteakabilen yekdiğerine bahşeyliyeceklerdir, ve bu sebeple hiç bir transit resmi almamayıtaahhüt ederler.

İki Âkit, taraf, umumiyetle, transit hususunda, transitin serbestisine dair olup 14 nisan 1921 de Barselonda imza edilmiş olan mukavelenamenin mütemmim cüzünü teşkil eden esasî nizamnamede münderiç ahkâma ittiba eyliyeceklerdir.

Madde — 20

Âkit taraflardan birinin, bir veya bir kaç üçüncü memleketten transit suretile geçtikten sonra diğerk taraf ülkesine ithal edilmiş olan arzî ve sınaî müstahsalları, ithal esnasında, menşememleketlerden doğrudan doğruya ithalleri takdirinde alacak gümrük rüsumundan yahut aidattan başkasına veya daha yükseğine tabi tutulmayacaktır.

Bu hüküm, doğrudan doğruya transit edilenemtaa hakkında cari olduğu gibi aktarma, zurufu teedit veya antrepoya vazedildikten sonra transit edilen emtaaya da tatbik olunur.

Madde — 21

İki Âkit taraf, şimendifer tarifelerine ve vapur ücretlerine müteallik müteakabil münasebetlerinde, yekdiğerine, en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesini temin ve yolcularla ağırlıklarını ve emtaa ve sair eşya irsalâtının demir ve deniz yolile nakliyatı hususunda aynı şerait dahilinde aynı istikamet ve aynı hatlar için mevzu umumî vergiler ile nakliye ücreti ve sureti sevykte farklı ve madun bir muamelede bulunmamak emrinde mutabık kaldıklarını beyan ederler.

Ahkâmı salife, ne umuru hayriye veyahut maarifi umumiye namına bahşedilen ne de bir âfet zamanında tatbik olunan tarife tenzilâtını istihdaf eylemez.

Madde — 22

Âkit taraflardan birinin, ticaretlerini icra zmnunda panayırılara ve pazarlara giden tebaaları, diğerkinin ülkesinde, tabiiyetinde buldukları memleket memurları tarafından bu mukavelenamenin (C) melfufundaki veçhile ita edilmiş bir hüviyet varakasını ibraz edebildikleri takdirde, mahallî tebaalardan daha az müsait bir surette muamele görmeyeceklerdir.

Panayırılara, sergilere veyahut müsabakalara tahsis edilmiş olan mevât, işbu mukavelenamenin on sekizinci maddesinde nünuneler hakkında derpiş edilen ayniyetin tesbiti ve tekrar ihraç şartları tahtında ve icabına göre, kâfi miktarda teminatakçesi depozito edilmek mukabilinde gümrük resmi vermeksizin ithal olunacaktır.

Birinci fıkranın ahkâmı, seyyar erbabı san'ata kabili tatbik olmadığı gibi ne ayak satıcılığına ne de san'at veya ticaret icra etmiyen eşhas nezdinde siparişler taharrisine şamil bulunmadığından Âkit taraflardan her biri bu bapta kendi kanunî mevzuatını tam serbestisini muhafaza eder.

Madde — 23

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaa ve şirketleri diğer tarafın ülkesinde, ihtira beratları, fabrika yahut ticaret markaları, ticarî unvanlar hususunda kanunda gösterilen usule riayet şartile bu tarafın tebaa yahut şirketlerine ait aynı hukuku haiz olacaklardır.

Madde — 24

İki Âkit taraftan her biri, diğer Tarafın gemilerine, kendi bahrî limanlarında, limana serbestçe duhul ve limandan istifade hakkında ve seyrüsefe ile gemilerin ve hamule ve yoleularının ticarî muamelâtında ve tahmil ve tahliye vesaitinde bahşettiği teshilâtta tamamen intifa etmek hususlarında ve kezalik Hükûmet, umumî daireler, imtiyaz sahipleri veya her nevi müesseseler nam ve hesabına eibayet edilen her türlü rüsüm ve tekâlifte, kendi sefainine mahsus muameleye müsbet bir muamele teminini müteakabiliyet şartile taahhüt eyler.

Madde — 25

İki Âkit taraftan birinin sancığını taşıyıp diğer tarafın bir limanına, orada gerek hamulelerini cenebi bir semti maksut için teşkil veya ikmâl etmek, gerek cenebi memleketten getirdikleri hamulelerini kısmen veya kâmilen tahliye eylemek maksadile giren sefain ve merakip, müteakabil memlekelerin kanun ve nizamlarına uyarak ve mümasil ahvalde yerli sefainin tabi olduğu veya olacağından başka rüsüm tediye etmeksizin, hamulelerinin aynı memleketin diğer limanına yahut bir cenebi limanına mahsus olan kısmını gemi dahilinde hıfız ve bunu tekrar ihraç edebileceklerdir.

Madde — 26

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaasından bulunan sefine veya hamule sahipleri, gemi mucirleri ve gemi müstecirleri keza bunların mümessil ve vekilleri, yerlilerin tabi buldukları aynı şerait dahilinde olarak ve mükellef oldukları aynı rüsümü verecek, diğer taraf ülkesindeki limanlar ile müştemilâtına ait bütün tesisat ve vesaiti - bunlar umumun istimaline mahsus olduğca - istimalde serbest bulunacaklardır.

Madde — 27

Yüksek Âkit taraflardan birinin, fırtına yahut bir hasar ileasile, diğer tarafın bir limanında melce aramak mecburiyetinde kalan sefaininin, mümasil ahvalde yerli sefainin mükellef olduğundan başka rüsüm tediye etmeksizin, mezkûr limanda tamirat icra etmesine ve tekrar denize çıkmasına müsaade edilecektir. Tamirde bulunan sefinenin kaptanı, masarifi korumak için, hamulenin bir kısmını satmak ıztırârında bulunacak olursa iltica ettiği mahalde mer'î olan ahkâmı mevzuat ve tarifeye ittibaa mecbur olacaktır.

Madde — 28

Âkit taraflardan birine mensup bir sefinenin diğer taraf sahillerinde batması, karaya oturması, hasara veya mecburî tevakkufa uğraması gibi hadiselerde bu sefine, gerek kendisi gerek hamulesi itibarile, müteakabil memleketlerden her birinin kanunî mevzuatının, mümasil ahvalde, kendi sefainine bahşeylediği aynı himaye ve teshilâtta müstefit olacaktır. Kaptan ve mürettebata, gerek şahısları, gerek sefine ve hamulesi için her türlü muavenet ve muzaheret gösterilecektir. Tahlisiyeye müteakillik ameliyeler memleketin kanunlarına tevfikân cereyan edecektir. Sefine ve hamulesinden kurtarılanların hepsi, yahut satıldıkları takdirde bedelleri sahiplerine yahut bunların yerine hak sahibi olanlara iade olunacak ve mümasil ahvalde yerlilerin tabi olduğundan daha yüksek tahlisiye masarifi verilmeyecektir.

Bundan maada Yüksek Âkit taraflar kurtarılan emtianın, dahilî istihlâke arz edilmedike, hiç bir gümrük resmi tediyesine tabi tutulmamasında mutabıktırlar.

Madde — 29

Sefainin milliyeti, mevzubahs geminin ait olduğu memleket kanunları mücibince, salâhiyettar makamat tarafından verilip gemide mevcut bulunan senet ve patentlerle tayin edilecektir.

Hacmi istiabî şahadetnamelerin müteakiben tanınmasma müteallik bir itilâfı hususî akdine kadar âkit taraflardan her birine mensup sefain, diğer taraf limanlarında yeniden hacim tayni muamelesine tabi tutulmıyacak ve verilecek seyrüsefer resim ve harçlarının miktarı, geminin sancağını taşıdığı memleketin salâhiyettar makamı tarafından verilmiş olan hacmi istiabî şahadetnamelerine nazaran tesbit olunacaktır.

Madde — 30

Millî muamele yahut en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi usulü :

- 1 - Yüksek Âkit tarafların kara sularındaki sayda,
- 2 - Bahrî inşaat san'atının ve gemiciliğin prim ile yahut diğer hususî teshilâtla teşvikine müteallik olarak millî ticareti bahriye için kavanini hususiye tabikına,
- 3 - Hükûmetin emaneten veya biliştirak işlettiği kendi sefainine bahşeylediği menafia,
- 4 - Bahrî spor şirketlerine verilen imtiyazlara, 5 - Kılavuzluk, cer, tahlisiye ve bahrî müzaheret de dahil olmak üzere limanlara, açık demirleme mahallerine ve sığ sahillere mahsus bahrî hizmetlerin ifasına şamil değildir.

Madde — 31

Bu mukavele münderecatı, Türk gemileri hakkında herhangi farklı bir muameleyi tazammun etmemeleri kaydile, beynelmilel nehirlere müteallik olarak mer'î bulunan umumî veya hususî ahkâmı hiç bir suretle ihlâl eylemez.

Madde — 32

Bu mukavele ahkâmı, iki Âkit memleketin her birinde mer'î veyahut mer'iyete konacak kanunlarla tanzim edilmekte devam edecek olan kabotaja hiç bir suretle tatbik edilmeyecektir.

Madde — 33

Bu mukavele ahkâmı, dahilî sulardaki seyrisefaine asla tatbik olunmaz.

Madde — 34

Bu mukavele ile merbutları ve imza protokolu tasdik olunacak ve tasdiknameler süratı mümkün ile Bükreşte teati edilecektir.

Bu mukavele tasdiknamelerin teatisinden otuz gün sonra mevki mer'iyete girecek ve mer'iyeti gününden itibaren iki sene müddeti haiz bulunacaktır.

Zikrolunan müddetin hitamından lâakal altı ay evvel Yüksek Âkitlerden biri tarafından fesh olunmadığı surette mukavele kendiliğinden temdit olunacak ve feshi gününden itibaren daha altı ay mer'iyette kalacaktır.

Yukarıdaki ahkâmı tasdik etmek üzere tarafeyn murahhasları işbu mukaveleyi imza etmişler ve mühürleriyle mühürlemişlerdir.

Ankara'da iki nüsha olarak 11 haziran 1929 tarihinde tanzim kılınmıştır.

Filality
Y. G. Dimitresco

Zekâi
Mustafa Şeref
M. Numan

İmza protokolu

İkamet, ticaret ve seyrisefain mukavelesinin hini imzasında, zirde vaziülümza murahhaslar aşağıdaki tesbiti yapmak hususunda mutabık kalmışlardır.

On birinci maddeye müteferrihan

Mevridi Türkiye olan kuru üzümün, Romanya da, herhangi bir memleketin aynı mahsulünün ve betahsis Yunanistan mahsulü olan Korent kuru üzümünün tabi bulunduğundan veya tabi tutulacağından daha yüksek ithalât resmine ve her ne mahiyetee olursa olsun daha yüksek hiç bir resim ve mükellefiyete tabi tuutlmaması mukarrerdir.

Romen Hükûmetinin, her sene yüz bin kilodan dun olmamak üzere, mevridi menşe şahadetnamelerile tesbit edilecek olan Türk tütünü iştirasını tahhüt ettiğini Romanya Heyeti Murahhasası beyan eyler.

Filality
Y. G. Dimitresco

Zekâi
Mustafa Şeref
M. Numan

(A) melfufu

Menşe şahadetnamesi nümunesi

Mürselin			Mürselünileyhin		
İsmi:..... İkametgâhı:..... Sokağı:.....			İsmi:..... İkametgâhı:..... Sokrğı:.....		
Parça adedi	Ambalajınad- edi-zurufun- şekil ve süreti	Marka ve numarası	Safi ve gayri safi sıklıti kilo ve kıymeti	Sevkedildiği tarik (şömendöfer , posta, vapur ilah .....)	Muhtevi- yatı

Balâda evsafı zikredilen eşyanın menşeinin.....
olduğu tasdik olundu / / 19

Şahadetnameyi ita eden salâhiyettar dairenin ismi ve imza
(Mühür)

(B) Merbutu

Devletin ismi
Varakayı ita eden makam

Seyyar itçaret memurlarına mahsus salâhiyet varakası

İta tarihinden itibaren on iki ay müddetle muteberdir

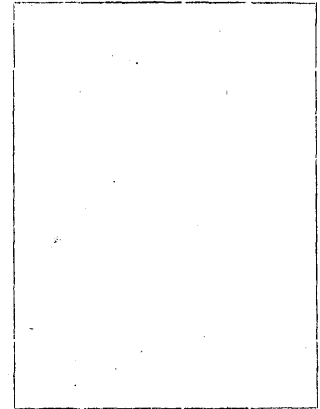
Hangi memleketler için muteber olduğu .....
Varaknın numarası .....
Şehrinde mütevellit ve ..... Şehrinin .....
sokağında ..... numaralı ..... mukim .....
efendinin ..... şehrinde ..... unvanı ticarisi altında işleyen ..... [1]

- Fabrika - veya ticarethane - sinin - lerinin - sahibi veya - namına ifayı muameleye salâhiyettar seyyar ticaret memuru olduğu ve mumaileyhin salifüz-zikir fabrika - ticarethane - ler - için balâda muharrer memleketlerde siparişler almak veyahut mübayaat icra eylemek salâhiyetini haiz bulunduğu ve mezkûr ticarethane - fabrika - nın - ların ..... memleketinde icrayı ticaret - sanat - etmeğe mezun olup bu bapta tekâlifi kanuniyeyi tesviye etmekte olduğu - oldukları - tasdik kılındı.

..... Şehrin ismi - 192
Ticarethanenin - lerin - sahibinin imzası

Varaka hamilinin eşkâli

Fotuğraf

Yaş .....
Boy ..... Varaka hamilinin imzası
Saç .....
Alâmeti farikai sabite .....

[1] İşbu noktalara ticarethane veya fabrikaların neler sattığı veya neler imal ettiği yazılacaktır.

(C) melfufu

Panayır ve pazarları ziyaret edenlere mahsus salâhiyet varakası

İşbu varakanın hamil olup ..... deki Türk tebaası için Romanya daki - Romanya tebaası için : Türkiye deki panayır ve pazarları ziyaret etmek arzusunda bulunan .....Efendinin ..... Şehrinde ikamet eylediği ve ticaret veya san'atının icrası için tekâlif ve rûsumu kanuniye tesviye ile mükellef olduğu tasdik kılındı.

İşbu varaka ..... aylık bir müddet için muteberdir.

(Varakanın ita kıldığı mahal ve tarih ile ita eden makamın imza ve mühürü)

Munzam protokol

Âkit tarafların murahhasları, Ankarada 11 haziran 1929 da imzalanan ikâmet, ticaret ve seyri-sefain mukavelenamesine raptedilecek ve bunun mütemmim cüz'ünü teşkil edecek olan bu protokol- da aşağıdaki noktalar hakkında mutabık olduklarını tasrih eylemeği kararlaştırmışlardır.

1 - İki Âkit taraf, mevzubahs mukavelenamesinin 14 üncü maddesinde zikredilen menşe şahadet- namelerinin kendilerinin siyasî ve konsolosluk memurları tarafından tasdikını mütalebe edebil- mek salâhiyetine eskisi gibi malik olmakta devam edeceklerdir.

2 - 11 haziran 1929 da imzalanan işbu protokolun eczasından bulunduğu ikamet, ticaret ve seyri- sefain mukavelenamesinin meriyete girdiği günden itibaren, iki Âkit taraf, mütekabil münasebet- lerine müteallik hususlarda, 24 temmuz 1923 de Lozanda imza edilen ve 6 ağustos 1931 de münka- zi olacak olan ikamet mukavelenamesinin haizi tesir olmaktan sakıt olacağını tanırlar.

Ankarada 9 temmuz 1929 da tanzim kılınmıştır.

*Zekâi
Filality*

~~—————~~